

«І скличу до себе свої слова...»

У нашої колежанки-просвітнянки, довголітньої головної редакторки тижневика «Слово Просвіти», відомої письменниці, Шевченківської лауреатки — ювілей, і, напевно, ніхто краще не розповість про її життєві стежки-дороги, про непересічний талант, як один із тонких і глибоких поціновувачів її творчості.

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

Голотина поява на столичному літературному обрії була майже феєричною.

У її віршах, пронизаних гарячими вітрами, палючим сонцем, бездонним наднебессям, що покривало розгінні степи, був якийсь особливий чар. Загребельний навіть угледів у тих поезіях половецький субстрат.

Так, посеред зафілологізованих творів, од котрих незрідка тхнуло граматикою (вислів Григора Тютюнника), Голота постала перед нами справді літературним екзотом. Здається, тільки саме така мала вродитися в тому краю, пісні якого вона привезла в столицю й одразу ж зробила їх популярними.

То був час, коли в нашу поезію прийшла ціла генерація яскравих особистостей (Володимир Затуливітер, Дмитро Іванов, Наталка Білоцерківець, Софія Майданська, Анатолій Кичинський, Дмитро Кремінь, Наталка Нікуліна, Людмила Таран...). І, можливо, найголосистіша, лірично найпронизливіша з них — вона, Любов Голота, чії приїзди до Києва ставали мало не літературними подіями. Бо поети цієї генерації — і не тільки цієї — десь збиралися, читали своє нове, сперечалися про літературні симпатії та антипатії. Та ще окрім кави, пили й «легкозаймисте» до кави. (Це точно пам'ятаю, бо й сам не раз серед них був, оскільки цим живою мовством у їхніх віршах та в голосних ораціях не можна було не захоплюватися).

Молоді поети, ще не зареспектабелізовані, не обтяжені високими званнями й преміями, ще без жодного натяку на можливе забронзовіння, зі смілим фрондерством, — це була справді свіжа і яскрава з'ява сміливих літературних надій.

Після талановитого покоління шістдесятників — друга літературна хвиля, котра принесла стільки обдаровань та колоритних особистостей.

«Народжена в степах» (так називалася дебютна книжка Голоти) відразу ж була «розібрана на цитати» — її метафорично яскраві й інтонаційно виразні рядки самі просилися до «цитатофонду» критиків. Я теж неодноразово послуговувався ними, ілюструючи свої конотації про поезію. «Народжена в

З нотаток про Любов Голоту

степах» — очевидно, найкраща з усіх можливих назва для поетичної книжки саме Любові Голоти. Це — не тільки й не настільки — констатація й самоатестація. Це наголос на духовній біографії ліричної героїні й особливості її ментальності. Відомі ж-бо слова про людей степу і Володимира Винниченка, і Євгена Маланюка, і Євгена Чикаленка, які наголошували: така обставина накладає особливо виразний карб на степовиків. На їхнє сприйняття всього. І на визначальні моменти їхньої поведінки, їхнього позиціонування себе в світі, зрештою, їхньої ментальності.

А загалом на критику Голоті справді пощастило — на її голосний дебют одразу ж звернули увагу й Леонід Новиченко, і Микола Ільницький, і Віталій Дончик, і Григорій Сивокінь, і Михайло Стрельбицький та В'ячеслав Брюховецький. Про неї з різних трибун захоплено говорили Павло Загребельний, Дмитро Павличко, Іван Драч, Віталій Коротич. А без високих трибун — в «Енеї» — Григорій Тютюнник, чия увага й симпатія випадали небагатьом, прохав Голоту читати той чи той вірш. Бувало, що й обоє сходилися в своєрідному герці: хто кого переспіває. Навіть у ті зарегаментизовані часи з «совківськими» приписами так званого буцімто доброго тону були й епізоди сердечного приязнювання та адорування.

Голота відразу звернула на себе увагу не тільки поезіями. Її екзотична врода: гарноокість, смагляволицість, смолястий колір волосся, струнка постава, правдомовність та артистичність при-

хилили до неї симпатії людей, дарували нових друзів. Але й примножували кількість заздрісників. (Як це буває в кожного таланту!) Пам'ятаю, що тодішній відділ критики «Літературної України», де я мав клопіт завідувача, був у Голоту закоханий, і не приховував цього.

Мій добрий приятель (на жаль, покійний) Анатолій Скрипник, який дуже любив вірші «народженої в степах», якось навіть вирік: «Голота — це як свято». І в тому, як мовиться, щось таки було. Бо жодна її поява на літературному обрії столиці — принаймні для нас — просто не могла лишитися непоміченою. Це було навіть як своєрідна сенсація.

Пригойдуватися з Дніпропетровська до Києва потягом чи рейсовим автобусом — це був не її стиль. Голота — це літак, на котрий вона щоразу мало не запізнюється, бо ж усі її дні здавалися хронічно цейтнотними. Їй постійно не вистачало часу, бо вона хапалася за багато справ і в неї було багато друзів, а в її друзів — багато проблем, котрі вона сприймає як особисті й щоразу намагається чимось зарадити. Отака їй випала карма, і вона з цим покірно змиралася, бо ж розуміє: хоч які б у тебе були інтенції, плани та настрої — все одно себе не переробиш. Неси свій хрест. А то вже твоя справа, чи ти з ним на плечях від утоми ледь плуганишся, чи, мов реактивний літак, пролітаєш над клеко-том щодення.

Закінчення на стор. 6

Андрій Демиденко

З Новим роком, рідна земле!

Ой пішла зима в танок,
Вітром дунула в ріжок,
Заплела узори нам на вікнах.
Із небесного млина
Сипле борошно сповна,
Стеле синє полотно
На ріках.

Ой зима ти білочола —
Білі пера, білі грона.
Ти уся — як ружа біла,
І хмільна, немов весілля!

Не знайти стежок, доріг,
Скрізь, як пух, яріє сніг,
Всюди білі, білі оксамити.
Тільки полум'я калин,
Та заграви горобин,
Та червоні снігурі,
Мов квіти!

Грона білі, празникові
Нам несе зима безкрая,
А ще пряники медові
Од Святого Миколая!

В'ється паморозь, як хміль,
Гра на скрипці, заметіль,
В білі сукні вбрала ліс і лози,
Місить дивнії коржі
В кришталевій, ох, діжі,
Наливає в келихи
Морози!

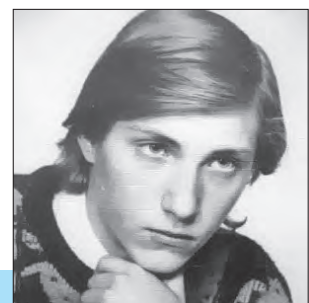
Ген, хурделиця гуде —
Многі літа в дім веде!
Дід Мороз сніжинки меле —
З Новим роком,
рідна земле!

“ПРОСВІТА”: РОКИ ТВОРЕННЯ І ПОСТУПУ

3-5

СВІЧЕЧКА ОЛЕСЯ СТЕПАНЕНКА...

9

“Чикаленко боровся за українське національне відродження, проти якого люто виступають його вороги в Україні і за її межами”.

У Київ привезли Віфлеємський вогонь миру

Віфлеємський вогонь миру 15 грудня прибув до України. Напередодні Дня Святого Миколая та відкриття головної міської ялинки в столиці України представники Національної скаутської організації “Пласт” та організації “Скаутство Європи в Україні” передали до Свято-Михайлівського Золотоверхого собору щорічний Віфлеємський вогонь миру. Глибоко символічно, що це відбувалося в той самий день, коли рік тому — 15 грудня 2018 року, — відбувся історичний Собор, який об’єднав три гілки українського православ’я в єдину Церкву... І цього ж дня перед внесенням Пластемського вогню миру до Свято-Михайлівського Золотоверхого собору тут відбулася урочиста Божественна літургія ПЦУ за участю її Предстоятеля — митрополита Київського і всієї України Епіфанія, єпископату та духовенства Православної Церкви зі всієї України. Усі охочі у неділю ввечері в Соборі могли запалити від привезе-

“Маємо таку почесну місію — щороку брати вогонь з Віфлеєму і передавати його громаді міста, і не тільки біля ялинки, а скрізь, де очікують на нього. Цей вогонь є символом тепла, любові, добра, яким ми ділимося. І так пластуни нагадують про те, наскільки важливо робити добрі справи і наскільки просто ділитися добром” (Національна скаутська організація “Пласт” та організація “Скаутство Європи в Україні”).

ного вогню свою свічку. Віфлеємський вогонь миру щороку запалюють на місці народження Ісуса Христа у Віфлеємі, а далі австрійські скаути транспортують його літаком до Австрії. У неділю пластуни передали цей символ любові й добра грома-

ді Києва, а вже зовсім скоро поширюватимуть його у державні установи, лікарні, дитячі будинки... Група представників організації повезе вогонь захисникам України у зону бойових дій. Також вони передадуть військовим різдвяні подарунки. Пластуни передаватимуть вогонь всім українцям, аби на Святвечір символ миру, якого ми так прагнемо, запалав у наших домівках по всій Україні.

Віфлеємський вогонь миру — міжнародна щорічна скаутська акція до святкування Різдва — започатковано у 1986 році австрійською телерадіокомпанією ORF з міста Лінц. Її мета — підтримка дітей та всіх, хто потребує допомоги і уваги в передріздвяний час.

Створюючи Інститут дослідів Волині, канадські українці ставили за мету повернути тимчасово окупованій московськими загарбниками Україні її історичну, духовну та культурну ідентичність.

З відновленням Незалежності України Інститут у Вінніпезі припинив свою наукову діяльність. Основні фонди Інституту дослідів Волині було передано для використання в нинішній Східноєвропейській національній університет ім. Лесі Українки завдяки подвижницькій роботі архівіста та дослідника Володимира Рожка та канадської діаспори.

Урочистий захід відкрили і виступили з вітальним словом професори Київського національного університету імені Тараса Шевченка Петро Бех та Володимир Цвиш. Усіх присутніх волинян — членів Міжнародного громадського об’єднання “Волинське братство” та учасників урочистого заходу привітав його голова, народний депутат України ІІІ—VІ скликання Сергій Шевчук.

З доповіддю про історію утворення, діяльність, наукові надбання та долю Інституту дослідів Волині виступив відомий історик і письменник, професор КНУ імені Тараса Шевченка, академік Академії наук вищої школи України Володимир Сергійчук. Про своє бачення історичних подій на Волині, а також доцільність відновлення діяльності Інституту дослідів Волині висловилися відомі волиняни та шановані гості: політик та громадський діяч Ярослав Федорчук, Надзвичайний і Повноважний Посол України Олександр Моцик, дипломат Микола Ярмолюк, перший командувач Вій-

Волинським Студіям — 70!

У червоному корпусі Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулося засідання Міжнародного громадського об’єднання “Волинське братство”, присвячене 70-річчю від дня заснування унікальної наукової установи — Інституту дослідів Волині у Канаді (1949 р.) У залі наукової Ради КНУ ім. Тараса Шевченка зібралися київські волиняни, науковці, дослідники, історики, вчені, письменники, академіки, представники земляцтва у місті Києві.

ськово-Морських Сил України, віцеадмірал Борис Кожин, журналіст і письменник Іван Ольховський. А Володимир Данилюк — головний редактор “Волинської газети” (м. Луцьк), як перший внесок у скарбницю відновленого Інституту презентував збірку текстів пісень “Пісні волі”. Ці пісні в єдиному рукописному примірнику були зафіксовані на папері невідомим волинським учасником ОУН та УПА в березні 1949 р.

Від імені Асоціації земляцтва областей України у місті Києві Михайло Каплун вручив незмінному редакторові альманаху “Волинь” Михайлу Сороці унікальне видання — об’ємний “Словник говіркових, розмовних, рідковживаних та застарілих слів української мови” авторства Миколи Ткача. У ньому, поряд із малюнками Ніла Хасевича, правда про ідейні принципи боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу в різні історичні періоди.

Одногосло було прийнято рішення про відновлення діяльності інституту досліджень Волині через створення громадської організації “Інститут дослідів Волині (Вінніпег-Київ)”, затверджено відповідні документи. Ідею розгортання наукових студій про українські землі підтримали також інші земляцтва, які усіляко сприятимуть таким дослідженням.

У рамках урочистого заходу відбулась презентація ювілейного 10-го випуску альманаху “Волинь моя”, присвяченого 20-річчю МГО “Волинське братство”. Книжку презентував голова редколегії Михайло Сорока. Упорядниками ювілейного видання виступили Жанна Шнуренко та Ольга і Вікторія Рутковські.

Зібрання поважних волинян та їхніх гостей традиційно завершилось спільним виконанням гімну волинян усього світу “Волинь моя” авторства Степана Кривенького.

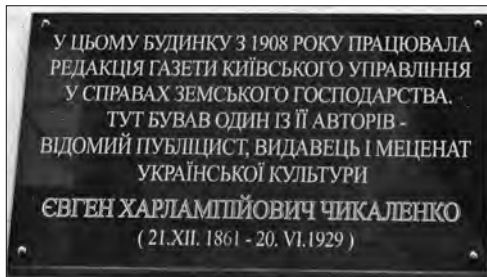
Якщо у влади амнезія, то у народу — ні

З нагоди дня народження відомого громадсько-політичного діяча України Євгена Чикаленка 21 грудня кияни відкрили першу пам’ятну дошку на будинку № 35А по вулиці Рейтарській. Тут свого часу містилась редакція земської газети, в якій Євген Харлампійович (на той час новатор-агроном) публікував для українських селян свої матеріали з порадами ведення сільського господарства. На відкритті пам’ятної дошки (автор Сергій Юрченко), кошти на виготовлення якої зібрані мешканці будинків № 35А та 35Б по вул. Рейтарській, були присутні науковці та краєзнавці. Серед них — ініціатор відкриття Наталія Булаєвська, багаторічна очільниця Київської обласної організації Українського Товариства охорони пам’яток історії і культури, Григорій Савченко — професор КНУ ім. Т. Г. Шевченка, голова Київської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Марія Бур’янова — голова Українського Товариства охорони пам’яток історії і культури, Галина Шур — голова Згурівської районної організації цього товариства, Ігор Коцюбинський — директор Чернігівського Літературно-меморіального музею ім. Михайла Коцюбинського (до речі, учасник бойових дій на сході України), Олександр Трохимчук — директор науково-дослідного інституту телекомунікацій, науковець і літератор Михайло Слабошпицький та голова Просвітницького центру національного відродження ім. Євгена Чикаленка Юрій Гнаткевич. Присутніх вітав виконанням “Молитви за Україну”, “Червоної калини” та Національного Гімну хор ім. Лєопольда Ященка. Тут могли по-

знайомитись зі “Щоденниками” і “Спогадами” Євгена Чикаленка (8 томів видавництва “Темпора”).

Свого часу багато киян підтримали ініціативу Просвітницького центру ім. Євгена Чикаленка переіменувати вулицю Льва Толстого на вулицю Євгена Чикаленка. Але київське мішанство і “руський мір” тоді перешкодили це зробити.

Проте Просвітницький центр національного відродження ім. Євгена Чикаленка продовжує

популяризувати ім’я видатного українця. Бореться за можливість поставити у Києві гідний пам’ятник Чикаленку. Київська влада чинить цьому шалений бюрократичний опір. Є підстави гадати, що цей опір має також політичне підґрунтя, оскільки Чикаленко боровся за українське національне відродження, проти якого люто виступають його вороги в Україні і за її межами. Поза тим на постаменті пам’ятника планують викарбувати вислів Чикаленка: “Легко любити Україну до глибини своєї душі. А ви спробуйте любити її до глибини своєї кишені”.

На прохання Українського інституту археографії і джерелознавства ім. М. Грушевського до порядку денного засідання міської комісії з найменувань включено питання про перейменування скверу героя комуністичної пропаганди Валерія Чкалова на сквер Євгена Чикаленка. Віриться, що комісія і Київська підтримають цю ініціативу.

Перша річниця історичного Собору

Рік тому, 15 грудня 2018 року, справдилися мрії багатьох поколінь українців — за підсумками Об’єднавчого Собору було створено Православну Церкву України.

Всі ми добре пам’ятаємо щирі емоції добра, вдячності та всенародної підтримки, які вирували рік тому на Софійській площі, де тисячі людей очікували позитивних новин від рішення Собору. В той день, 15 грудня, сталася справді історична для всіх подія, яка засвідчила факт єднання трьох гілок українського православ’я. Рік тому Господь дарував нам справдження мрії багатьох поколінь українців і за результатами Об’єднавчого Собору, що відбувся у храмі Святої Софії в Києві, ми нині маємо єдину Помісну Православну Церкву України та обраного тоді ж її Предстоятеля — Митрополита Київського і всієї України Епіфанія. Завдяки єднанню ми сподобились отримати з рук Вселенського Патріарха Варфоломія довгоочікуваний документ — Томос, який навіки засвідчує, що ми є справжньою незалежною Помісною Православною Церквою України. Церквою українського народу! Отож 6 січня Україна відзначатиме вже першу річницю з часу всеправославного проголошення автокефалії нашої Церкви і внесення її до Диптиху, основного документу, на якому базується юридичний статус вже визнаної незалежної Помісної Православної Церкви України з центром у Києві. Ми посідаємо 15-те місце за часом проголошення автокефалії серед інших Помісних Православних Церков.

Цього року, 15 грудня, за участю єпископату та духовенства Православної Церкви зі всієї України Епіфаній провів урочисту Божественну літургію у Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі на честь річниці об’єднання трьох гілок українського православ’я у Православній Церкві України. Напередодні, в суботу, вперше вже у єдиній Православній Церкві України відбувся розширений Архієрейський Собор. За цей рік розпочався успішний процес визнання нашої автокефалії іншими Помісними Православними Церквами, але попереду ще надзвичайно багато роботи. Адже нині ми проходимо період випробувань. Та попри усі перешкоди чи виклики, внутрішні і зовнішні, мусимо втриматися разом. Бо Українська Церква — це душа українського народу, а наша держава, наче тіло, не може існувати без душі. Вороття вже ніколи не буде.

Під час урочистої Божественної літургії за участю єпископату та духовенства Православної Церкви зі всієї України був присутній п’ятий Президент України Петро Порошенко з дружиною Мариною та багатьма іншими державними і громадськими діячами.

Сторінку підготував
Георгій ЛУК’ЯНЧУК

Місію продовжити

Відбулася звітно-виборна конференція Івано-Франківського обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка.

Богдан ВІВЧАР

Її відкрив голова обласного об'єднання Степан Волковецький. Делегати і гості заспівали Державний Гімн. Учасників зібрання привітав і благословив архієпископ і митрополит Івано-Франківський УГКЦ Володимир Війтишин. Він наголосив на важливості для спільного добра нації продовження співпраці Церкви і “Просвіти”, адже обидві інституції виконують архіпотрібне завдання: духовне просвічення народу. Владика висловив сподівання на подальше зміцнення наших відносин у формуванні духовності, утвердженні національної свідомості. Гість вручив голові обласної “Просвіти” подячну грамоту за жертвовну працю на народній ниві.

Трудячись на ній, відійшли у вічність Петро і Василина Арсеничі, Надія Івасик, Василь Романко, Богдан Сушевський, Тетяна Фіголь, Степан Пушик, Ігор Коваль, Юрій Боберський, Василь Олійник, Лідія Скрентович та інші. Їхню пам'ять присутні вшанували хвилиною мовчання.

Поважне зібрання з 30-річчям відновлення діяльності “Просвіти” привітав мер обласного центру Руслан Марцінків. Він відзначив добрі відносини міської влади і “Просвіти”, взаєморозуміння у всіх справах і починаннях. Зокрема подякував за підтримку ініціативи щодо всенародного рушення за збір коштів на спорудження пам'ятника Іванові Франку в Києві.

Від імені голови облдержадміністрації просвітян привітав начальник управління культури Володимир Федорак. Він наголосив, що завдяки тісній співпраці вдалося реалізувати низку проєктів, як-от створення Музею народної шани Тараса Шевченка в НД “Просвіта”, розробку і реалізацію програми “Просвіта ХХІ ст.: на 2013—2017 рр.”, а тепер — до 2021 року відродження народних традицій...

Керівник фракції ВО “Свобода” в обласній раді Михайло Королик наголосив, що “Свобода” готова всіляко допомагати “Просвіті” у відстоюванні її захисті державної української мови, за яку нині у незалежній Україні вбивають — як у Бахмуті вбили Артема Мірошніченка. Чи це не є нашим спільним, першочерговим завданням?!

Зі звітною доповіддю “Просвіта”: роки творення і поступу” виступив голова обласного об'єднання Степан Волковецький.

Червоною ниткою через аналіз нашої діяльності за минулі роки проходить думка, що місією “Просвіти”, яка ось уже 151 рік служить вірою і правдою своєму народові, й надалі залишатиметься виховання духовної сили української нації, спроможної захистити власну свободу й суверенітет України, творити цінності національної культури, обстоювати людську, національну і державну гідність, утверджуючи для цього в усіх сферах життя національну ідею як основу поступу Української держави.

В обговоренні виступив делегат, перший голова Коломийської “Просвіти” Ігор Довганюк, який нагадав, що процес відновлення “Просвіти” йшов суголосно з процесом відновлення Української держави. І вони ще не завершені, потребують жертвовної праці кожного з нас.

Про тандем-співпрацю дос-

відчених просвітян і молоді, про значні набутки у захисті української мови, утвердження народних традицій говорив член Комітету виборців України Тарас Лялик. А Дмитро Захарук роздумував над проблемами реалізації програми “Нова українська родина”. Адже нині постало безліч питань щодо нових викликів, як-то міграція, праця з роз'єднаними родинами, повернення духовності в наші села й міста. Водночас у нинішніх суспільних умовах “Просвіта” має зайнятись політичним вихованням. Голова Всеукраїнського братства ОУН—УПА Богдан Борович згадав, як тридцять років тому творились перші осередки Товариства української мови, зокрема на радіозаході. Відтоді пройдено чималий шлях і зроблено багато корисних справ. На нинішньому етапі “Просвіта” має стати основою громадянського суспільства, яке щойно починає формуватися. Голова Надвірнянського РО “Просвіта” Богдан Березицький поділився досвідом спортивно-фізичного виховання молоді, яким займається районна “Просвіта”, організовуючи популярні турніри і змагання...

Діяльність обласного об'єднання оцінено позитивно, відзначено великий обсяг здійсненої роботи. В ухвалених документах наголошено, що головні завдання на 2020-й і подальші роки зумовлені викликами і загрозами, які постали перед Україною: військова агресія Росії, активізація внутрішніх антинаціональних сил, складна соціально-економічна і демографічна ситуація, негативний вплив в усіх сферах життєдіяльності суспільства фінансово-політичного олігархату, необхідність консолідації всіх національно-патріотичних сил в інтересах Українського народу задля збереження і зміцнення найвищої цінності — Української державності.

“В умовах сьогодення визначальним принципом просвітницької діяльності є україноцентризм, вибудований на основі цінностей свободи, суверенності, соборності, справедливості й гідності Української нації”, сказано в Ухвалі.

За пропозицією голови Коломийського РМО Василя Глаголюка та підтримавши Звернення Правління Долинського РО, делегати знову довірили кермо обласної “Просвіти” Степанові Волковецькому.

До керівного складу увійшли відповідальний секретар-заступник Михайло Січка, заступники Євген Романишин, Євгенія Бардяк, Ярема Петрів, обрано Правління, Раду, Контрольно-ревізійну комісію обласного об'єднання.

Підтримано Ухвали Головної Ради ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка щодо реалізації нового мовного закону та про завдання на 2020-й рік. Також підтримано Звернення Чернівецького ОО до президента про надання товариству “Просвіта” статусу національного. Насамкінець групі просвітян-активістів вручено нагороди. Грамотою Центрального проводу нагороджено Ольгу Бабій. Ювілейних медалей “150-ліття “Просвіти” удостоєні Євгенія Бардяк, Оксана Тебешевська, Дмитро Захарук, Леся Кирилович, Геннадій Марченко, Іван Липчук, Анатолій Андрусак, Марія Турчин.

Зібрання завершилось концертом “Єднаємось в “Просвіті”.

Ухвала Головної Ради Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Закон України “Про забезпечення функціонування української мови як державної” набрав чинності з 16 липня 2019 року. Цей Закон має надзвичайно важливе значення для розбудови й функціонування Української держави.

Виходячи з цього і керуючись Статутом Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, Головна Рада зобов'язує всіх членів Товариства і його підрозділів взяти якнайактивнішу участь у реалізації положень Закону, для чого:

1. У кожному підрозділі Товариства створити окремі групи сприяння виконанню Закону, затвердити керівника, особисто відповідального за роботу групи.

2. Провести обласні й районні круглі столи, на яких докладно розглянути вимоги Закону та засоби реалізації їх на місцевому рівні.

3. Основну увагу звернути на виконання Закону в закладах освіти. Про порушення Закону в окремих школах інформувати Міністерство освіти і науки, домагаючись вжиття відповідних заходів.

4. Встановити зв'язок з працівниками місцевих державних адміністрацій, відповідальних за реалізацію Закону, для з'ясування їхніх конкретних планів і заходів щодо реалізації Закону.

5. Центральному правлінню Товариства звернутися до Уповноваженого із захисту державної мови про залучення членів Товариства до роботи в секретаріаті Уповноваженого та представництв Уповноваженого в областях, районах і громадах України.

6. Хід реалізації Закону регулярно висвітлювати в місцевих і центральних засобах масової інформації.

7. Обласним організаціям Товариства раз на пів року (у травні і листопаді) надавати інформацію в Центральне правління Товариства про хід реалізації Закону на місцевому рівні.

10 грудня 2019 року, м. Київ

«Наші символи будуть завжди для нас святиною, наша мова — оберегом...»

Переможці й учасники конкурсу

Христина БОЙКО, членкиня Ради

Об'єднання Галицького району м. Львова ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка у залі презентації Львівської державної обласної бібліотеки для юнацтва ім. Р. Іванчука провело нагородження учасників традиційного просвітянського “Конкурсу на знання історії і культури українського народу” з нагоди 151-ї річниці створення Товариства “Просвіта” в Галичині. У конкурсі взяли участь учні СЗШ № 13, 62, НВК “Школа-садок “Софія”, НВК “Школа-гімназія Шептицьких”, студенти Львівського автомобільно-дорожнього коледжу НУ “Львівська політехніка”. Се-

ред запрошених — група студентів коледжу культури і мистецтв, пластуни куреня імені Дніпрові чайки, просвітяни.

Перед нагородженням учнівська молодь переглянула короткометражний фільм про гетьмана Івана Виговського і переможну Конотопську битву, 360-річчя якої минуло ц.р. та про яку йшлося в одному з питань конкурсу. Захід провели голова районного Товариства Марія Павлюк і заступниця голови Ольга Манюк. М. Павлюк зачитала абзац із висновку конкурсної роботи студента автомобільно-дорожнього коледжу НУ “Львівська політехніка” Андрія Патрайка:

“Подібні конкурси завжди будуть надихати та спонукати мо-

лодь розкрити свій справжній генетичний код, який передається з покоління в покоління. Наші символи будуть завжди для нас святиною, наша мова — оберегом, наша історія — вічним спомином непереможності, а наші герої — прикладом патріотизму та самопожертви заради великої, могутньої квітучої України. Нам просто необхідно знати усі сторінки нашого славного минулого, знати основні етапи формування української нації та згадувати її славні подвиги і здобутки”.

Від імені “Просвіти” М. Павлюк подякувала студентів за висловлені думки і наголосила, що основним завданням “Просвіти” було і залишається виховання громадянина і патріота рідної землі.

О. Манюк коротко охарактеризувала подані конкурсні роботи. Зупинилася на доповненнях про І. Левинського — архітектора, мецената і громадського діяча, которого сучасники називали будівничим Львова. Цей рік у Львові Виконавчий комітет ЛМР оголосив роком І. Левинського.

Переможці конкурсу отримали грамоти, грошові винагороди і книжки. Учасники також були відзначені книжковими подарунками. Для кабінетів історії шкіл і коледжу “Просвіта” подарувала плакати “Шлях до державності”, підготовлені світлої пам'яті просвітянином, членом Ради Товариства С. Стельмашуком, композитором і багаторічним диригентом хору “Бескид”.

Наша “Просвіта” і просвітяни живуть, працюють не лише в Україні, а по всьому світу. У Новій Зеландії під керівництвом Ольги В'язенко, яка створює передачі в “Емігрантському радіо” про українців Нової Зеландії, провели День України в Окландському університеті для студентів

Нова Зеландія танцює гопак

та викладачів. Ніна Швачко, учасниця київського хору “Просвіта”, яка нині мешкає з сім'єю в місті Окланд, переслала нам фото з цього заходу. Пані Яна організувала для новозеландців змістовне і веселе свято: учасники навіть танцювали український гопак, а студенти були зодягнені в українські вишиванки.

На святі знайомили присутніх з національними звичаями, пригощали глядачів традиційними

українськими стравами. Допомогали організаторам ентузіаста та небайдужі містяни.

Ми горді за свою подругу Ніну, українку-патріотку. Подякуймо нашим українцям за кордоном, які не забувають своє коріння, пропагують Українську культуру в світі!

Любов ВАСИЛЬЄВА,
Олексій ЧЕРНЯХІВСЬКИЙ,
м. Київ

Ми чесно йдемо, у нас нема зерна неправди за собою...

Шановні делегати, члени Ради, запрошені, друзі-просвітяни!

Найперше хочу привітати вас і всіх просвітян краю з 30-ю річницею відновлення нашої славної “Просвіти”. Минуло більше півтора століття з часу її створення, а наші головні завдання залишаються такими ж, як і тоді. Це — формування національної свідомості й духовності, відродження українських традицій та історичної пам’яті, виховання будівничих Української Держави.

Вже стало доброю традицією щорічно в грудні відзначати цю дату звітом про діяльність нашого об’єднання, обговоренням проблем і перспектив. Вважаю, така практика має поширитися і на кожне районне та міське об’єднання.

1. Організаційна та громадсько-політична робота

Щороку проводили розширене засідання Ради та щонайменше чотири засідання Правління, як це і передбачено Статутом.

Важливим аспектом нашої діяльності за ці роки була регіональна цільова Програма “Просвіта XXI століття: на 2013—2016 роки” та розроблена на її основі нова Програма “Просвіта XXI століття: на 2017—2021 роки”. Програма передбачає підтримку, зокрема фінансову, нашої діяльності місцевою владою, зокрема в закладах освіти, культури, охорони здоров’я, трудових колективах області. Однак у районах Програму використовують явно недостатньо, про що буде мова пізніше. Хочу окремо відзначити наші добрі партнерські відносини з управлінням культури облдержадміністрації (начальник управління — В. Федорак), з обласною радою та облдержадміністрацією. На жаль, коштів, передбачених Програмою, не вистачає через підвищення мінімальної заробітної плати, що ми не могли передбачити, коли розробляли Програму.

Передусім варто згадати 2018 рік, коли ми відзначали 150-річчя створення “Просвіти”, і наша область гідно відсвяткувала цей славний ювілей: ми ініціювали створення обласного оргкомітету, який розробив низку заходів. Головні з них: випуск книжки “Просвіта Прикарпаття. Історія і сучасність”, науково-практична конференція спільно з Прикарпатським університетом, встановлення барельєфа “Просвіті — 150” на фасаді Народного дому, виготовлення ювілейних нагород і значків; іменем “Просвіти” названо одну з вулиць Івано-Франківська та багато іншого.

Одним із найважливіших аспектів діяльності “Просвіти” в ці роки було питання підтримки української мови. Щороку ми ініціювали зустрічі у районах та Івано-Франківську зі школярами, студентами, переселенцями зі сходу, про сучасний стан і важливість української мови, традиційно долучалися до Диктанту національної єдності, випускали серії інформаційних матеріалів про українську мову: радіопрограми на обласному радіо, агітаційні флаєри до Дня української писемності та мови, виставки плакатів до Дня української писемності та мови і до Дня рідної мови, постійно проводили культурно-масові заходи до цих дат. Систематично питання захисту української мови обговорюються на сторінках часопису “Галицька Просвіта”.

Тривала тісна співпраця “Просвіти” і Церкви, започатко-

вана підписанням Меморандуму в листопаді 2011 р. У багатьох школах започатковано зустрічі священників у духовних світлицях: “Молитва — джерело світла і добра”. Особливо активно наша співпраця з Церквою проявилася у заходах, приурочених пам’яті митрополита Андрея Шептицького (2015). Серед інших хочу відзначити заходи з участю віцектора Українського католицького університету М. Мариновича (Львів) та отця В. Левицького (Долина), які були ініційовані Громадсько-християнським рухом “Клич” (голова — Б. Гоблер).

У 2016 році “Просвіта” долучилася до збору підписів на підтримку викладання в школах предмета “Основи християнської етики”, зокрема було ініційовано круглий стіл та конференцію “Християнська етика в школах: проблеми і перспективи викладання” спільно з Громадсько-християнським рухом “Клич” та інститутом післядипломної освіти.

2017 рік. Духовні майдани, хресні дороги в Меморіальному сквері, збір літератури для поїздки капеланів на схід, проведення дитячого духовного табору в с. Новий Мартинів, конференція, присвячена патріарху Йосифу Сліпому, вечір пам’яті о. Ярослава Лесіва та ін.

2018 рік. Вечір пам’яті о. Павла Витвицького у с. Витвиця Долинського району, проща родин просвітян до Маріямпільської Матері Божої в с-ще Маріямпіль Галицького району, презентація книжок військових капеланів.

У 2019 р. проведено зустрічі активу “Просвіти” з населенням та в ЗМІ щодо роз’яснення важливості Томосу — створення Української Помісної Православної Церкви. Відбулися театралізовані хресна дорога, заходи пам’яті Софрона Мудрого та Григорія Хомишина, регулярні виступи священнослужителів на заходах у Народному домі “Просвіта”...

Варто згадати добрі стосунки з митрополитом УГКЦ Володимиром Війтишиним, та митрополитами ПЦУ Андрієм Абрамчуком та Іоасафом Василюком, яким ми вручили ювілейну просвітянську нагороду.

У Галицькому районі молоді просвітяни були основними організаторами піших прощ до Зарваниці (травень) та Крилоса (серпень).

За ревну працю в духовній просвітянській царині хочу подякувати священникам УГКЦ та ПЦУ:

о.-декану Дмитрові Павлику (Болехів, очолює просвітянський осередок); о. Михайлові Мельнику (с. Кривотули Тисменицького р-ну); о. Вітольдові Левицькому (м. Долина); о. Василеві Ужитчаку (с. Білі Ослави Надвірнянського р-ну); о. Василеві Завірачу (с. Залуква Галицького р-ну); о. Михайлові Дзюбі (Коломийщина); о. Романові Дзюбаку (с. Маріямпіль); о. Орестові Путюку (м. Івано-Франківськ); о. Миколі Стефанишину (м. Бурштин); о. Ярос-

лавові Озарківу (с. Новий Мартинів Галицького району); о. Іванові Рибаруку (с-ще Верховина); о. Василеві Петрашуку (с. Брустурів Косівського району) та багатьом іншим.

Однак треба відзначити, що співпраця “Просвіти” і Церкви не набула такого масового характеру, як за часів митрополита А. Шептицького. Мусимо активізувати її з усіма українськими церквами області.

Реалізовували проєкт “Нова українська родина”, ініційований та розроблений заступником голови Д. Захаруком, який свого часу був затверджений обласною радою. Селище Маріямпіль перетворюється в центр відродження української родини. В рамках Програми проведені конференції та щорічні прощі молодих родин в останню неділю червня до ікони Матері Божої в Маріямполі. В цьому селищі закладено парк біблійних рослин і дерев. Варто викремити роль просвітянина — професора В. Боцюрка.

Серед іншого хочу відзначити проведення в Народному домі “Просвіта” круглих столів, зокрема до Міжнародного дня поезії, “Криза у суспільстві: політичні, економічні, моральні аспекти”, до Дня Конституції, круглий стіл — презентація літературних студій Прикарпаття; до річниці УПА “Вони боролися, щоб ми жили”, “В реаліях медичної реформи”...

У НД “Просвіта” проводили чимало благодійних акцій для допомоги переселенцям, хворим дітям, потребуючим жителю міста; просвітяни відвідували з подарунками сиротинці; безкоштовно роздавали одяг та побутові предмети; циркові вистави для підтримки хворих дітей. Волонтерські групи просвітян протягом останніх двох років відвідують українські землі сучасної Польщі, де відновлюють давні українські святині — церкви, кладовища, пам’ятники...

Голова обласної “Просвіти” як член відповідної експертної комісії та робочої групи брав активну участь у заходах та обговоренні питань, пов’язаних із реформою і децентралізацією влади.

Успішним виявився досвід організації просвітянських дитячих відпочинкових таборів “Нам пора для України жити”, ініційованих Галицьким райоб’єднанням (В. Грицюк, С. Мазур), в якому щороку беруть участь біля сотні дітей.

Значно активізувалася співпраця з молодіжними громадськими організаціями, щотижня в НД “Просвіта” збираються активісти з Цивільного корпусу “Азов”, Громадсько-християнського руху “Клич”, благодійної організації “Фундація регіональних ініціатив”; проводили заходи інші організації: “Пласт”, “Карпатська Січ”, “Правий сектор”, “Школа шляхетних українок” та інших. Щороку аудиторія Народного дому значно омолоджується.

С. Волковецький та перший заступник М. Січка

Окремо добрим словом варто відзначити активну роботу “Молодої Просвіти”, очолюваної членом Правління Євгенієм Бардяком. Про її активну працю свідчить державна премія Кабінету Міністрів України за особливі досягнення у розбудові України та велика кількість проведених заходів.

Започаткована діяльність просвітянського осередку-секції — “Клубу української інтелігенції ім. Б. Лепкого” (керівник — Я. Бажалук), яка до того мала добру традицію як окрема структура, працюючи на просвітянській ниві. Секція проводить археологічні краєзнавчі дослідження, займається видавничою діяльністю, влаштовує творчі вечори, художньо-мистецькі виставки та багато іншого. Для її роботи ми в Народному домі виділили окреме приміщення.

Як лектор багато працює заступник голови Євген Романишин, який часто виїжджає з лекціями про здоровий спосіб життя, на історичну та краєзнавчу тематику. Також організовували лекційні виїзди про важливість української мови для становлення державності (М. Лесюк), для підвищення політичної грамотності учнів, студентів, вчителів (С. Волковецький), про історичну роль “Просвіти” і її сучасний стан та перспективи (М. Січка), про українську національну ідею (Д. Захарук), на історичні та духовні теми (А. Фуштей), лекції-тренінги з риторики та мотивації (запрошені волонтери). Варто відзначити просвітян з молодіжного осередку Прикарпатського університету (голова — Є. Баран (молодший), які проводили в школах виховні патріотичні заходи (нещодавно до річниці голодомору).

З ініціативи голови Богородчанської “Просвіти” В. Бабія регулярно виходять серії інформаційних листівок “Літературна та історична пам’ять” про ювілярів — прикарпатських літераторів, краєзнавців, громадських діячів.

Музей народної шани Т. Шевченка регулярно відвідують учні шкіл, студенти університетів, вчителі, гості й жителі міста. Майже щотижня в музеї проводять різноманітні заходи: художні читання, творчі вечори, презентації книжок, круглі столи.

Важливим напрямом була і є ідеологічна робота. Наше видання “Галицька Просвіта” (головний редактор — Б. Вівчар), як і всеукраїнське “Слово Просвіти”

залишаються головними рупорами “Просвіти”. Політичні оцінки Богдана Вівчара в колонці редактора є цікавими та об’єктивними. Активними дописувачами є Василь Бабій, Михайлина Боднар, о. Михайло Мельник, Василь Глаголюк, Богдан Глібчук, Євгенія Бардяк, Ольга Бойчук та багато інших.

Важливими заходами поширення просвітянської ідеї були робота книгарні (відповідальний — І. Заграновський), інформаційного стенду, сторінки у соціальній мережі Facebook та вебсайту (відповідальна — О. Бойчук).

Сотні інтерв’ю з просвітянами прозвучали на ефірах радіо “Дзвони” (авторка та ведуча — М. Солодчук) та обласного радіо “Карпати”, де нещодавно започатковано цикл просвітянських передач “Батьківська вітальня” (авторка та ведуча — М. Боднар).

Протягом цього часу від імені обласного об’єднання “Просвіта” було підготовлено й скеровано низку політичних звернень: “Про створення філіалу Музею визвольної боротьби ім. С. Бандери”; “Внесок іванофранківців у відновлення державності України”; “Про створення музею депортованих у Брошнів”; про приватизацію землі; про реакцію на антиукраїнські акції в Перемишлі; “Про створення алеї Героїв”; про програму культурного обміну між регіонами; “Про націоналізм і шовінізм”; про стан і необхідність підтримки української мови; “Про впровадження медичної реформи” та ін.

Загалом, на наше переконання, центральним положенням ідеологічної роботи має бути теза про те, що успішну Українську Державу можна побудувати лише на основі української ідеї, українських цінностей.

2. Культурно-масова діяльність

Відверто кажучи, належно висвітлити цей напрям нашої діяльності важко. Адже за п’ять років у обласній “Просвіті” проведено чи не тисячу важливих заходів. Зупинюсь лише на найрезонансніших. Скажімо, 2015 рік був оголошений Роком митрополита Андрея Шептицького. “Просвіта” активно долучилася до вшанування його пам’яті.

“Просвіта” організувала більше десятка заходів: круглий стіл, святочна академія, урочистості до дня народження і відкриття пам’ятника, відпочинковий просвітянський табір у с. Залуква,

вечір пам’яті, духовний концерт... Також було багато виступів просвітян на конференціях, вічах, зібраннях...

Окрім цього, в 2015 році просвітяни краю провели більше сотні різноманітних заходів культурно-просвітницького характеру. Ми вшановуємо пам’ять Степана Бандери в Старому Угринові. Великий успіх має щорічний традиційний захід “Різдво в “Просвіті” за участю 15 громадських організацій. Щороку коло учасників ширшає. Їх дедалі більше горнеться до “Просвіти”. У січні в НД “Просвіта” відзначають День Злуки та річницю бою під Крутами, День рідної мови. Ми вшановуємо борців за волю України, як-то полковника УПА Василя Андрусика. На Вічевому майдані “Просвіта” збирає молодь на захід під назвою “Мелодія двох сердець” до дня святого Валентина. В пам’ять про Небесну сотню проходять вечори “Герої не вмирають”.

Березневі дні щороку наповнені Шевченківськими читаннями, урочистостями до дня народження Кобзаря. В цей місяць проходять лекторії та демонстрація фільму “Нескорений” до річниці загибелі головнокомандувача УПА Романа Шухевича. Широко відзначили 150-річчя першого виконання Гімну України та 200-річчя його автора М. Вербицького. Гімн України звучить на різних мовах, у виконанні різних хорів, окремих виконавців, виконання його на різних інструментах. Важливо, що до заходів долучаємо українців Донбасу і Криму. Просвітяни з Верховинського району під проводом голови районної “Просвіти” В. Нагірняка організували прощу до Канева на могилу Т. Шевченка, а дорогою туди молодий просвітянин Петро Марусяк переміг у пісенному проєкті “Караоке на майдані” в Києві.

Широкого розголосу набуло свято “Великодні заботи”, перед-великодні майстер-класи з виготовлення української писанки. Вшановували ми наших матерів і зразкові українські сім’ї. Було організовано виступ групи “Тінь сонця” з Києва з благодійним концертом. Кошти було перераховано для потреб ООС.

Важливою є діяльність нашої Клубу обдарованих дітей. Вихованці беруть участь у фестивалях, Міжнародних конкурсах, як, скажімо, у фестивалі “Ключборзьке трелле”, який проходив у Польщі. Там Владислава Німашук та Лілія Дзядик отримали дипломи та кубки за зайняті перші місця, а також планшети та електронні книжки. Відомим став дитячий колектив “Просвітяночки”, і не лише в краї, а й за кордоном. В останню неділю червня відбуваються прощі просвітян до Маріямпільської чудотворної ікони Матері Божої, круглі столи до Дня Конституції.

У липневі дні проводяться традиційні “купальські ночі”, молодіжні вечори, просвітяни з широкою участю громадськості відзначають День прапора, День Незалежності. Проведено спільний захід з організацією переселенців “Українці Донбасу і Криму”, яка, до речі, стала колективним членом “Просвіти”. Під час літніх канікул спільно з Галицьким районним об’єднанням “Просвіта” організовуємо дитячий відпочинковий просвітницький табір.

У День знань організовуємо святкові програми для вчителів-пенсіонерів на батьківщині Ма-

рійки Підгірянки в селі Білі Ослави вшановуємо лауреатів премії імені Марії Підгірянки за участю місцевого священника, сільського голови, відомих людей, голів райміськкоб’єднань “Просвіти”. У НД проходять звіти-огляди, які започаткувала Верховинська “Просвіта”. За активної участі голови Верховинської “Просвіти” Василя Нагірняка у Верховині пройшов Всеукраїнський фестиваль “Тіні забутих предків”. А на Покрови НД “Просвіта” збирає краян на День захисника України та українського війська, річниці створення УПА. До свята Віри, Надії і Любові відбувається “Осінній вернісаж”.

Листопад починається вшануванням творців ЗУНР і, звичайно, урочистостями “А ми тую стрілецьку славу збережемо”, заходами, приуроченими до Дня української писемності та мови. А вже традиційні Михайлівські вечорниці збирають сотні шанувальників українських традицій. Щемно хвилюють вечори пам’яті жертв голодоморів. Пам’ятними

жуванні Мирослава Пастернака”...

Червоною ниткою просвітянського життя стають ювілейні роки, як, скажімо, 2016-й — Рік Івана Франка, 2017-й — Рік УПА, 2018-й — ювілей “Просвіти”, 2019-й — Рік ОУН на Прикарпатті.

Описати всі заходи, які відбулися протягом 60-ти місяців у “Просвіті”, просто неможливо. Адже щомісяця їх щонайменше п’ятнадцять, а то й більше. І у них беруть участь сотні людей: і причетних до дійств, і глядачів. А такі ж культурно-масові заходи, події, акції проводять районні й міські, сільські осередки в усій області. І це справді потребує великої праці й самовідданості всього просвітянського колективу краю.

3. Військово-патріотична робота

У 2015 році багато заходів проводило Народне ополчення Прикарпаття, ініційоване “Просвітою” як форма територіальної оборони.

Учасники звітної-виборної конференції

стають “Вечори на Андрія”, дитячі святкування Дня Миколая, новорічні відеозйомки Клубу обдарованих дітей. Отримало позитивний резонанс у місті й області проведення відпочинкових вечорів “Кому за...” в останню неділю місяця.

Важливим просвітянським завданням є популяризація книжок українських авторів, презентації видань просвітян області: зокрема М. Дземана та Р. Рибчина “Іван Макух. Повернення із забуття”. На відзначення річниці бою під Крутами проведено презентацію книжки Віри Багірової “Сонячне саяво”, в якій проведено історичні паралелі з подіями, які відбуваються в Україні на сході держави.

Практично протягом п’яти років відбулася чи не сотня презентацій книжок, як-от до 100-річчя полковника УПА Василя Андрусика — презентація книжки міського голови управи Братства ОУН—УПА Карпатського краю Степана Гаха “Пізнайте правду, яку від нас ховають”; просвітянина, директора музею імені Марії Підгірянки з Білих Ослав “Молитва за рідну мову” В. Левицького про Ю. Шкрумеляка; Дмитра Захарука “75. Вибране до ювілею”; збірок композитора Мирослава Пастернака “З Україною в серці” та “Українські народні пісні в записках та аран-

Активно працювала секція військово-патріотичного виховання молоді. В Народному домі регулярно проходять тренування молоді за системою східних єдиноборств. Вихованці секції є безпосередніми учасниками ООС на сході України, вони беруть участь у багатьох Міжнародних турнірах, де здобули чимало нагород.

Молоді просвітяни брали участь у маршах патріотичних рухів у Івано-Франківську, Львові, Києві...

До 2015 р. в Народному домі був пункт збору матеріальної допомоги на фронт, зокрема виготовлялися маскувальні сітки для воїнів.

За звітний період регулярно збирали патріотичну літературу й передавали на схід, у військові частини.

Приділялася належна увага патріотичному вихованню в організованих нами дитячих таборах, до цієї роботи залучаються воїки АТО—ООС.

Протягом звітної періоду в Народному домі проходили зустрічі молодіжних патріотичних організацій “Азов”, “Січ”, “Правий сектор”, “Сокиль” та інших. Ми допомагали у проведенні таборів “Карпатія”.

До липня 2018 р. в НД “Просвіта” розмішувалися регіональні державні структури сприяння переселенцям із Криму та Донбасу.

4. Видавнича діяльність

За звітний період (2015—2019) просвітянське видавництво видрукувало 196 книжок на суму 622 988 грн, зокрема за 11 місяців поточного року — 53 найменування книжок на суму 79 560 грн.

Випущено книжку “Просвіта Прикарпаття. Історія і сучасність”. Щороку за рахунок видавництва випускається “Просвітянський календар”, збірки пісень, колядок, гаївок, колискових. Регулярно друкували афіші просвітянських заходів, літературні альманахи просвітянських фестивалів, листівки до визначних історичних подій та інше.

Серед художньої літератури — твори місцевих авторів-просвітян: Дмитра Захарука, Василя Бабія, Степана Геніка, Наталії Синиці, Романа Бойчука, Степана Гавадзіна, Романа Паньківа, Василя Гука, Богдана Березицького, Євгена Романишина та інших активістів.

Друкували методичні матеріали, автореферати, збірники конференцій для університетів, жур-

екторів. Загалом за рік виконано ремонтно-будівельних робіт на 319 281 грн.

При підготовці до 150-річчя “Просвіти” певні кошти було витрачено на встановлення барельєфа “Просвіті — 150”, видання книжки “Просвіта Прикарпаття”, виготовлення грамот, подяк, значків, ювілейних медалей, календарів... За рахунок коштів, здобутих у програмі “бюджет участі”, придбано мультимедійний проєктор. А наразі більшість коштів ідуть на оплату комунальних послуг, зарплату штатних працівників, яка, щоправда, далеко не досягає середнього рівня по області. Для підтримки діяльності обласної “Просвіти” залучаємо також кошти від короткотермінової оренди приміщень, які використовуються згідно з рішеннями обласної ради винятково на утримання приміщень Народного дому: оплату комунальних послуг, виконання поточних ремонтних робіт, ремонт даху, встановлення електроопалення, заміну сантехнічного обладнання, встановлення велопарковки, упорядкування подвір’я і т. ін.

Благодійні надходження витрачали відповідно до статутних завдань “Просвіти”: на проведення просвітянських заходів; купівлю та ремонт комп’ютерної техніки і музичної апаратури; друк просвітянських матеріалів; благодійну допомогу окремим РМО та “Молодій Просвіті”; проведення таборів; просвітянську премію імені Марії Підгірянки; передплату газет для малозабезпечених просвітян і т. ін.

Продовжуючи давню просвітянську традицію, я як голова обласного об’єднання, як і всі голови районних об’єднань, весь звітний період працював безоплатно, на громадських засадах, чим зекономив для “Просвіти” чимало коштів.

6. Наші перспективи вбачаємо в подальшій реалізації концепції відродження “Просвіти” в кожному селі й трудовому, навчальному колективі міст Прикарпаття і Меморандумів співпраці “Просвіти” і Церкви та “Просвіти” і “Пласту” на основі регіональної цільової Програми “Просвіта XXI століття: на 2017—2021 роки”. Ця діяльність передбачає активізацію роботи з молоддю й системну роботу всіх просвітянських об’єднань та осередків під гаслом “Просвіту” — в школи, навчальні заклади! Велику просвітянську традицію треба передати молодим. Це наш обов’язок, сказати б, святий обов’язок.

Хочу висловити щире вдячність керівництву та депутатам обласної ради (голова — О. Сич, перший заступник — В. Гладій), облдержадміністрації (голова — Д. Шмигаль), начальнику управління культури облдержадміністрації В. Федораку, міському голові Івано-Франківська Р. Марцінківу за розуміння й підтримку та окремим керівникам районів.

Найбільша подяка — активістам-просвітянам, головам районних та міськрайонних об’єднань, які за покликанням проводять велику просвітянську роботу, яку я розумію як державну справу. Цілюди є золотим фондом “Просвіти”.

На закінчення висловлюю впевненість, що в новий, 2020 рік, просвітянська громада краю входить як громадсько-політична сила, згуртована національною ідеєю і прагненням служити українському народові.

Слава Україні!

«І скличу до себе свої слова...»

Закінчення. Початок на стор. 1

Емоційно виразно, з карнавальними сюжетами пише Голота про “своє реліктове дитинство”. Все, що супроводжує ранок людського життя, оживає в елегійно-ностальгійних тонах. Це був один із визначальних мотивів ранньої Голоти. Та, очевидно, вона сама відчувала: якщо надалі не вийде за образне й інтонаційне своє коло, то опиниться в ролі авторки, що не зуміла уникнути самостилізацій і самоповторів. Таке часто буває з авторами, які, відчувши суто свою тему і впіймавши суголосну їй інтонацію, ніяк не можуть з цим розпрощатися й нещадно експлуатують знайдене, буває, навіть стаючи його утриманнями. Отаку неусвідомлену самоепігонаду можемо спостерегти не в одній творчій біографії.

Голота, здається, свідомо йшла назустріч новому матеріалові й шукала до нього новий інтонаційний ключ. Живучи вже в урбаністичних реаліях, сторожко вглядалася в них і недовірко прислухалася до мегаполіса, в якому людина часто втрачає свою індивідуальність, мовби зовсім розчиняючись у ньому, загубивши чи й заперечуючи себе вчорашню. Незрідка буває так, що народжені селом поети, ставши безнадійними міщуками, вже навіть не уявляючи себе поза містом, мовби за інерцією тужать у своїх віршах за селом, безнадійно ідеалізуючи його. Але годі шукати в їхніх ностальгійних виливах отієї емоційної свіжості і справжності, які могли бути в них у часи літературної молодості.

У Голоти місто — це тривожна загадка, її неясні передчуття, це закритість людини (в її ранніх поезіях про “реліктове дитинство” і юність люди відкритодушій); її місто — це боротьба дерева з каменем, це драматичне сплетіння людських долі. А водночас — загострена пам’ять про далеке, що проростає картинами з такою ж “реліктового дитинства”. І — раптовий сигнал у душі: “Час і пора”.

*Пора лишитися
наодинці з собою,
відчуваючи,
як глибоко дихає ніч за плечима, —
оглядатися пізно і страшно,*

час і пора!

*Пора глибокого зору настала —
прогавлю її — і ніколи
не побачу тих, хто до мене був,
хто після мене прийде:
час і пора!*

Оцей рефрен — “Час і пора!” — не тільки категоричний імператив однойменного вірша. Він може претендувати на роль мотто до всієї поезії Любові Голоти. Попри все багатство її настроїв, розмаїття життєвих сюжетів, до котрих поетеса звертається, саме тривожний сигнал, мов сповісний удар дзвону, знову й знову зринає на поверхні всіх емоційно-змістових та естетичних “сигналів” її поезії.

Час і пора:

*все, що чула і бачила,
стало моїм.*

*Сьогодні моє свято, —
йдіть за мій стіл опівнічний,
друзі мої і недруги!*

Вірш цей із кожним рядком дедалі помітніше симфонізується, інтонаційно то опускаючись в унтертони, то зриваючись в обертони, і його художній зміст, заявлений на початку “словами не випадковими”, потужно універсалізується.

Час і пора!

*Одеснучу —
батько наш сяде,
поглядом рід до макової зернини
визбирає, —*

*на те він і батько,
щоб кожному в вічі глянути.
Хочеш знати ім’я його?*

*Назови його Мамаєм,
клич його Кобзарем,
гукай його: “Василію!”
(так батько мій рідний зоветься) —
здадай ім’я свого батька
і хоч подумки поцілуй руку,
не часто ціловану, —
батько роду твого народом зоветься,
схились під його рукою.*

Час і пора!

Є велика спокуса назвати саме цей вірш у Любові Голоти “програмним” — саме тим, у якому сфокусовано домінуючі ідеї її поезії. Але Голота — за не аж та-

Дует двох поетичних талантів: Любов Голота і Павло Мовчан

кої кількості оприявлених друком віршів (знаю, що написала вона значно більше, — але винятково самовимовлива не дає їм “ходу”), — дивує багатством поетичних ідей та настроїв.

Не братиму до уваги її інтимну лірику — я про неї писав чи не в кожній своїй статті про Любов Голоту. Хтось може виокремити її інтими як найвищі поетичні злети таланту Любові Голоти. Я також вважаю ліричними шедеврами “Ніч вдарить у бубон...” та “Я жінка. Я травиця. Я роса...” Але не повертатимуся тут до вже неоднораз сказаного.

Дуже цікаво було б простежити містику в поезії Голоти, відлуння в ній національної демонології і фольклору взагалі, котрий у неї аніде не виконує декоративну роль. Це — невід’ємна складова її поетики, особливість авторського мислення. (Як тут не згадати “Замовляння чорного місяця”, “Проживаю свої вірші”, “Суперництво з тінню”, “Мистецтво відрощування коси”, “Остання вовчиця в степу”, “Відьмацький час”...) Це також зовсім окрема тема для дослідження з використанням найширшого — і не тільки літературного — контексту.

Мені здавалося, я добре знаю поезію (як і прозу) Любові Голоти, оскільки вона належить до моєї обов’язкової лектури. І ось раптом я наткнувся на цей дивовижний вірш.

*Орлами оралось, а родить полин і курай
На грудях у тверді,
яка проковтнула народи...*

*Камінним бовваном уперся
в країнебо Мамай —
Останній в роду, але не останній із роду.*

*Засвітиться повня на брижках
трави і роси —
Приплив поколише нутровище тверді.*

*І здвигне земля розрубані вхрест черепи:
Із кожного вийде по війну смерті.
Зітнуться мечами.*

*Шабломками вкрешуть вогню.
А степ — ненаситець їх знов
проковтне — в нагороду.*

*За легкість, з якою син
голову батька зітнув —
Останній в роду, але не останній із роду.*

Тут усе переплелось: тотальна згуба в нашій історії, злочинні міжусобиці, фатальна сліпота, облуда, зради, зневір’я і пробіски віри та надії. Тут немає жодного нейтрального, не “навантаженого” слова, — тут кожне — як метафора й формула нашої історії. Щоб пояснити кожне, потрібно довго експлуатувати можливості прозової оповіді.

*Заграє зірниця в свою малинову сурму.
І чайка-вдовиця край шляху заквилить.
Реклись розумами. Чужих научали уму.
Чому ж нас навчили —*

*могили, могили, могили?!
Закопаний шлях тривимірний час поспує:
Все, що мертве — безвічне.*

*Але — чи в покої спочило?!
Останній із роду уперто з коліски встає.
І котить за обрій вкраїнське схололе світило.*

Знову ж таки велика спокуса: і цей вірш Любові Голоти назвати саме “програмним”. Але Любов Голота — то не тільки цей вірш. І — не тільки наголошені попереду.

Любов Голота — це автономна величина в нашій поезії. Тут — свої закони, норми і правила “гри”. Своя суворота творча ієрархія, котру пильнує своїм яструбиним зором поетеса. Все тут глибоко індивідуально. І тут поетичне мистецтво має її виразний профіль.

А проза? — запитає читач. А фантазмагорична історія душі героїні та її степове “Макондо”, виписане в “Епізодичній пам’яті”?

Полишаю це для наступної розмови на тему: як поезія Голоти відлунилася в її прозі. В одному з давніх віршів вона написала: *І скличу до себе свої слова...*

Скликала. Саме свої. Слова почули її. І послухалися. Бо ж не тільки вона любить слова. А й слова люблять її.

Любов Голота, почесна громадянка с. Софіївка, у рідній школі серед учнів і вчителів

Іван ШПИТАЛЬ

Закінчення.
Поч. у ч. 50 за 2019 р.

Московський націоналізм як ідейний автомат Калашникова

В одному популярному виданні “експерт з російських питань” стверджував: “Проблема Росії — не націоналізм, а відсутність спільної пам’яті”. І ще: “Російська православна церква, єдина по-справжньому незалежна від держави сила, поширює вплив на цілі частини імперії, що відходять від впливу Кремля; саме вона втілює собою “руський мір”, про який часто говорить патріарх Кирило та його права рука Ігумен Іларіон...”

Тут і той, хто вже давно не сміявся, розсміється, бо Росія бути Неросією не може. Ні в особливостях російського націоналізму, ні у відносинах російської держави і церкви.

Ностальгуючи за імперією (білоїдею чи більшовицькою — аби тільки вона знову “сокупила” “яшашні народи” “под водительство великой нации”), ідеологи ніколи не засували у глибоку шухляду націоналізм як ідейний автомат Калашникова. Ця ідея в Росії помітно актуалізується в моменти особливого збурення суспільних настроїв. Так, на самісінькому старті танково-бетеєрівського походу доблесних федеральних сил у Чечню “Независимая газета” 30 грудня 1994 року видрукувала цілу сторінку, присвячену 40-річчю від дня смерті історика й філософа Івана Ільїна (1883—1954).

Оглядачі й коментатори спадщини Ільїна назвали його “пророком Отечества” (“хвала благоднейшим!”), наполегливо нагадуючи співвітчизникам: “пора возвращаться к истокам!”. “Нет надобности”, вважають вони, знайомити читача з цим іменем: “оно приобрело широкую известность. Иллиноведы спорят исследуют грани объемного философского, политологического, правоведческого, религиозного наследия; активно переиздаются труды ученого... который всю жизнь выяснял “для себя” и для других свою... русскую тему, по кирпичикам сводил для потомков цитадель “белой идеи” русской государственности, выдвигал потрясающие политические пророчества... Обратимся же в годовщину смерти одного из наших духовных вождей и великих изгнанников еще раз к его высокому гражданскому слову, полному веры в наше национальное возрождение”, — закликала “Независимая газета”.

А ідеї Ільїна й справді такі, що хоч виписуй на танкових щитах для піднесення бойового духу усмиритель Чечні, Криму та Донбасу. Учений сформулював для своїх співвітчизників найголовніше завдання: “утверждать и осмыслять нашу русскость, наш патриотизм, нашу самобытность, нашу верность — в тяжчайших условиях жизни”. Він закликав росіян “закрепить” “основы жизни” “непоколебимою верою в величие и силу русского духа, явленного в наших пророках и гениях”.

Саме Ільїн висував концепцію, згідно з якою іногородці самі “нав’язувалися” Росії, цій усесвітній благодійниці та захисниці. І їй нікуди було діватися: мусила брати усіх під свою надійну пелену. Змушувала ситуація.

“Этот суровый климат; эта равнина, открытая со всех концов; эти навязывающиеся отовсюду территориальные глыбы; эти сотни чужих народов и диких народов; эти бесконечные оборонительные войны...”

Ми вже трохи розповіли, як “нав’язувалися” Московії (Росії тоді ще не було) сибірські народи, як їх приводив “к шер-

«Русский мир»: фасад і утроба З ким Україна воює (торгує, дружить, братається та хилляє «з московської чаші московську отруту»)

ти” (до клятви на вірність) Єрмак. (“Шертовать” означало: стоячи на колінах перед переможцем, цілувати оббризану кров’ю шаблю, кров’ю переможеного, зрозуміло, і присягати на вірність престолові-отечеству та царю-батюшці чи цариці-матушці). Принцип “добровільної” згоди на “шертование” нерідко досягався з допомогою підвішування “бусурман” за ноги на шибениці та підсмажуванням п’ят на “вогнищах дружби”, як бачимо на гравюрах із Ремезовського літопису, яким користувався історик Г. Ф. Миллер).

Шанувальники Ільїна пишуть про нього як про чітко визначеного монархіста, політика яро-ортодоксального спрямування.

“Российское государство есть правовое единство, — священное, исторически преемственное, властное и действенное. Оно покоится на братском единении русских людей, на их верности Богу, Отечеству, государственной власти и закону”... “Русская государственная власть призвана править и повелевать; она властвует по праву и обязана в пределах права опираться на силу”.

Ільїн чіткий, однозначний, категоричний.

“В противоположность всякому интернационализму — как сентиментальному, так и свирепому; в противовес всякой денационализации, бытовой и политической, — мы утверждаем русский национализм, инстинктивный и духовный, исповедуем его и возводим его к Богу”.

“Пророк Отечества” дав монархам низку конкретних порад щодо управління імперією. Одна з них — не церемонитися з народами, які живуть на “неуправляемых амебообразных территориях”, “кочевых пустынях”, “фигтивных “якобы государствах”, які “не могут федерироваться”.

Інша порада стосується сьогоднішньої тактики й стратегії ідеологів “руського міра”, тобто “религиозной принадлежности народа”, а саме: “однородная религиозность масс облегчает управление”. Звідси — така нетерпимість, така ненависть до віруючих “неканоничных конфесий”.

“Вместе с Ломоносовым мы должны увидеть и убедиться, по нашей истории, что “Россию сам Господь блюдет”; и вместе с Достоевским мы должны исповедать, что “Россию спасет Господь, как спасал нашим духом, нашею верою, нашими руками и, может быть, нашею кровью”.

Але є в росіян і інше живильне джерело націоналізму. “Наш русский народ с его тысячелетней историей (це коли наперед їхньої історії поставити кілька віків суто української історії. — І. Ш.) — это особенный народ, особенность его носит мессианский характер и заключается в том, что мы должны выстоять до конца, когда уже все преклонились перед бездуховным Западом. Мы избранны Сыном Божиим Иисусом Христом, чтобы к Господу Вседержителю привести — не пустить в царство Антихриста и себя, и другие народы, сколько сможем. Когда мы выходим на этот уровень противостояния, можно смело сказать, что мы Богоизбранный народ”... “Мы говорим: наша идеология — это идеология национал-социализма, национальная власть при социальной справедливости”... “Для нас нет ни фашистов, ни демократов — есть те, кто за Бога, и те, кто за дьявола. Поэтому национал-социализм — это Царство Божие на земле, и наша задача не войти в царство Антихриста. Вот такая наша иде-

ология — религиозная в высшем смысле этого слова” (“Русский порядок”. — 1998. — № 1 (46). Це газета “Русского национального единства”.

Чи не на ідеях такого “єдинства” виховуються “патріоти” Манежної площі?

Сумісництво чорноризців: один поклон Богові, владі — скільки побажає

Ідеологи “руського міра” лукаво стверджують, що, мовляв, “єсть сфери жизни, где кончается власть государей и парламентов, область дарованной Богом и поэтому неотъемлемой свободы, область богопознания и молитвы, духовного опыта и богословия”. Ну, хто б казав, тільки не московські чорноризці — ці одвічні придворні лакеї й таємні агенти московських князів і царів.

Ця словоблудна побрехенька, розрахована на неосвіченість прихожан, цілковито спростовується авторитетом багатьох російських людей. Відомий філософ і богослов Володимир Соловйов, син видатного історика Сергія Соловйова, з приводу “сфери жизни” церковників, начебто не-

гативні риси московитів часів приєднання України до Московії повністю властиві зокрема церковникам. Московських князів, потім царів цілком влаштовувало не уцтво служителів церкви за умови їхньої цілковитої рабської покірності та особистої відданості. Царська немилість не вішувала нічого доброго, тому холопська послухність церковників усіх рангів була єдиною умовою залишитися серед живих. Любити владу більше, ніж Господа — то історично задовнена суто московсько-татарська традиція.

“Аз, Государь, не знаю не старые веры не новые, но што велеть начальнице, то и готов творить и слушать их во всем”, — писав цареві патріарх Іоким. Той самий, про якого в літописі сповіщається: “Патриарх Иоким начал учитьца, а до того не знал он писания, разве азбуку. Ни церкви, ни чина церковного не знал, понеже был человек служилый и жил в деревни и зайцев ловил, а в церкви в редкий Великдень бывал” (М. Арцыбашев. Повествование о России).

Далі нагадаємо “канонічним” із “руського міра”, як “в области неотъемлемой свободы” московської православної церкви розкошувала вільготність сталінської оприччини. Сталінські соколи в рясах добре знали, як догодити кремлівському фараонові. Патріарх Алексій Семанський, наприклад, з приводу 30-ї роковини “великого октября” у 1947 році витворив таке послання: “Скрепимо наши молитвы за Русскую державу, за її законную владу на чолі з її мудрим вождем, якого сам Бог обрав і призначив вести нашу батьківщину шляхом добра і слави”.

Рідна партія високо цінувала зусилля “святых отцов” на ниві культивування... безбожництва. У звіті ЦК КПРС (за 1978 р.) відзначалося: для партії найбільш прийнятні є ті “иерархи, которые и на словах, и на деле подтверждают не только лояльность, но и патриотическую общность, реально сознают, что наше государство не заинтересовано в возвышении роли религии и церкви в обществе и, понимая это, не проявляют особенной активности в расширении влияния православья среди населения. К ним можно отнести: патриарха Пимена, митрополита Таллинского Алексия (нынешнего патриарха “всёя Руси”), митрополита Тульского Ювеналия (ныне митрополита Крутицкого и Коломенского), архиепископа Харьковского Никодима...” (Священник Глеб Якунин. “Подлинный лик Московской патриархии”. — М. — 1996).

Сталінські соколи в рясах у співпраці з чекістами таки добряче посприляли в забезпеченні “религиозной однородности масс”. “Коли відроджувалася в 1920-х роках Українська національна (Автокефальна) Церква, то ВСІ — без жодного винятку — московські єпископи та священники в Україні самі охоче пішли на службу в ЧЕКА (таємна поліція), щоб нищити “изменников-сепаратистов”. Вони більше за будь-кого допомогли московській поліції (ЧЕКА) вигубити всіх єпископів та священників УАПЦ” (В. Липківський, митрополит. “Відродження церкви в Україні”).

Так само нищили в 1946 р. Українську Греко-Католицьку Церкву (вона мала в 1939 р. 3800 тисяч парафіян у 2226 парафіях та 2275 священників). Такими методами полегшувалося “управління” народними масами.

Російська (Русская) православна церква на службі в “кремлівського горця” — то окрема велика тема.

доторканної для “государей и парламентов”, писав: “Наша московська церква віддала себе на послугу державі, щоб мати від держави запоруку свого існування і пільг. Вказані в державних карних законах способи примусу та насильства — це властиво єдина зброя, якою наша церква бореться з відступниками та іншою вірою. Крихка і сумнівна єдність нашої церкви тримається лише насильством і фальшем, що їх наша держава не лише визнає, а й сама робить. Наприклад, підробляє документи вигаданого церковного Собору або переклади документів Вселенських Соборів. Уся оборонна і наступальна діяльність нашої церкви — це суцільне шахрайство, фальш і брехня, що чиниться безкарно, під захистом державної цензури, яка дуже пильнує, щоб хтось не відкрив тих шахрайств... Наша московська церква визнає саму засаду зверхності держави над церквою. Ця засада й записана в державних і церковних законах” (В. Соловйов, “Россия и Вселенская церковь” — V. Solovieff. — La Russia et l’Eglise Universelle).

Монополюльні державницькі ідеї-догми дозрівають у церквах, як розсада в парниках. Хіба не про це йдеться у Миколи Бердяєва? “Московський шовінізм у московській церкві — це питома москвинам, суто московська національна її прикмета. Московська церква насичена московським шовінізмом від гори до споду і в минулому, і в сучасному” (Н. Бердяєв, “Судьбы России”).

Зазначені академіком О. Піпіним не-

Ганна РУЧАЙ,
письменниця

Якось відомий київський критик поділився враженнями від літературного фестивалю в одному з “провінційних” міст. Мовляв, книжкові розкладки виблискують пістрявим глянем — суцільне простирало з соняшників, вишиваних орнаментів, колосочків, бандур... “Без верби й калини нема України” — якщо стисло. Самі лишень “пісні”, “голоси”, “струни” — але без жодного відлуння, принаймні на обличчях відвідувачів тих виставок не помітно емоційного відгуку.

Пробачимо світилам їхній снобізм: для них, бачте, визнати за “провінціалами” щось по-справжньому вартісне — “не камільфо”, ще корона спадє, та й колеги можуть всміхнутися іронічно. Але й нашій, місцевій публіці, снобізму не бракує. Для неї часом аббревіатура ЧСПУ важить більше за якість твору. Та менше з тим.

Є вірші, виточені й вивірені до строфи, рядка й слова, “правильні” за формою та “ідейні” за змістом. За совєцької доби їх випускали грубенькими томиками, але вже на п’ятому творі читач раптом виявляв, що не пам’ятає жодного рядка з прочитаного. Так, щось гарне, нібито й людяне, і ліричне... А чомусь не зворушує. Такого багато й мовби все однакове. Школа.

Боронь Боже, сказати щось кепське про школу! Поетові потрібна школа майстерності — і вона буває різною: і порадами визнаних метрів чи справедливою критикою, і спілкуванням із улюбленими книжками в тиші власної кімнати. Але школа в жодному разі не має нівелювати творчу індивідуальність, до чогось її “прирівнювати”, “підтягувати”, з чимось “порівнювати”. Кожен талант — перлина, а перли, як відомо, визрівають у закритій мушлі, без втручання зовнішніх сил.

Тому так вражає і тішить цей феномен: думка, почуття раптово, спонтанно виливаються на папір, легко й широко висловлені до кінця в єдиній розгорнутій цілісній і свіжій метафорі — й застигають, мов крапля ртуті. Ні додати, ні відняти. Поезія.

І цілком випадково серед фестивального галасу чуєш із відкритої сцени в парку тихий голос:

*Візьми, не бійсь,
у власні долоні шматочок глини,*

Богдан ДЯЧИШИН,
лауреат премії ім. Івана Огієнка, м. Львів

Українці звикли до того, що долю дитині дає мати, її шукають, вишивають, її можна погубити, а можна знайти, як щастя, чого не скажеш про російську “судьбу”, яка сама керує й вирішує, а людина є всього лиш пасивним реципієнтом, як пацієнт під наркозом. Наше життя, події — “від часу і нагоди залежні вони” (*Екклесіяста 9:11*) і важкої щоденної праці, для якої народжена людина, щоб любити, вчитися плакати, радіти ділами своїми: “На папері сльоза застигла, як любов у піснях відголоском” (с. 8).

Поезія — це не гра слів і римування, а глибинне осмислення думки й почуття, єдність слова і думки, це виховання читача. Думки ж бо живі й розумні істоти: “Поезія оперує словом, яке здатне викликати і звукові, і зорові уявлення і, що найголовніше, як висловився Іван Франко в книзі “Із секретів поетичної творчості”, здатна переходити в галузь розумової, інтелектуальної праці” (*Микола Ільницький, “Поліфонія поетичного слова”*). — У кн. “У фокусі віддзеркалень”). Герман Гессе називав поезію грою в бісер, хоча детального опису цієї гри в романі нема, відомо лише, що для її опанування потрібні ґрунтовні знання музики, математики та історії культури. Гра є синтезом мистецтв і наук, в якій люд-

«Суцільні монологи» Ніни Ковальчук

Видавництво “Час Змін Інформ”,
м. Біла Церква 2019 р.

*хай зріє, звикає до теплоти.
Як виліпиш сам свої дні й хвилини,
ці зліпки життя — то і будеш ти.*

Всього два рядки: “Пускає всередину глина пальці./рукам дозволяє торкати скрізь...” — а ти їх носиш у собі кілька місяців, мимоволі повторюєш у хвилину натхнення і відчуваєш силу Всесвітнього Творення, причетність до нього: “Крутни по колу,/гончарному колу, формуй у плід”. Гончарне коло мов коло Всесвіту — і ти в ньому не загублена піщинка, а сила, що творить живе... Ти його твориш, а воно творить тебе... І цей вічний образ гончаря, такий український (абсолютно без вишиванки й Трипілля) і такий вселюдський водночас...

Можливо, серед пістрявих обкладинок на розкладках і загубилася б скромна книжечка з “нетрадиційним” для нашої жіночої поезії мінімалістським оформленням, якби не цей спокійний голос зі сцени. Авторка не відразу зважилася на публікацію: “Може, ще зарано...” І оця невпевненість, відчуття власної недосконалості — вже свідчення таланту. Поет завжди невдоволений собою — і це справжній дар, отака творча невдоволеність.

Спочатку навіть трохи відштовхує назва: “Суцільні монологи”. Хіба ж вірші загалом — не монологи ліричного героя? Тавтологія? Претензія на щось глибше? Але починаєш читати — вірш за віршем, не помічаєш, як перегортаєш сторінки... І в кожному, практично в кожному є отой магічний рядок, який не дозволить згорнути книжку, залишитися в пам’яті: “Свідомість кілометрів харчується вільний дух...”, “Знаєш, вони не живуть, а марять...”, “І не заздрять померлі отим, що вцілили...”, “... опиратись на задні лапи і ловити сніжинки ротом...”

І розумієш: так, монологи. Не ліричного героя — монологи душі. Нічні монологи в тій-таки затишній кімнаті, серед улюблених книжок, під м’яким світлом лампи. І звернені не до людей, ні: до Ловця вітрів і до самих вітрів, до того таємничого нічного мага, який тримає шоки місяця в долонях, до кожної травинки в полях дитин-

ства, до безпритульного пса, що “приліг у опалому листі”, й до цього міста з його тужно-жовтими маршрутками, повними роздратування й безсонної ранкової втоми — і розумієш, як поетові хочеться приголубити й пожаліти це похмуре й таке кохане місто... І цілий світ.

У книжці немає циклів. Але вони вгадуються — за цінностями авторки. Ця градація відтінків неоціненного веде від першого до фінального рядка. Світ сприймається дуже своєрідно; в поета з ним теплі й ніжні стосунки. Люди майже завжди підсвідомо пов’язуються з болем. Банальний “конфлікт поета й суспільства”? Аж ніяк. Радше трішки сумна, усміхнена відстороненість, погляд збоку, здалека... Так само авторка дивиться й на себе — з глибини власної душі, тому так виразно їй помітні всі деталі, всі порухи. Це особливе бачення світу, магічне, чи що... Квітки не засушені між сторінок — вони просто прийшли і тут живуть, кожна зі своєю вдачею. Цей світ, населений живими хмарами, вітрами й деревами, здебільшого осінній; не повторними барвами тут грають зима й літо, а ось весни якось ніби й не було — з побоювання тієї клятої банальності? Чи просто осінь — пора неквапних думок

під шелест опалого листя, пора підбиття підсумків, аналізу прожитого, рефлексій і висновків? Осінь — драматична пора. І настрій більшості творів такий: ліричний із легким відтінком глибоко захованої драми: “...літні автобуси перехворіли на грип./ Голодні ворони у чорну зібралися зграю./ І назва не та, і не той у очах логотип”; “останні гастролі.../З-за хмар поклон/ тому, хто за пультом, /низенько в ноги”, “Я вже танцюю повільніший вальс/ з дощем осіннім. Він мені до пари”.

Поряд на шкалі цінностей — Слово. Мабуть, воно найбільше важить для авторки, так само, як і вкладена в нього Душа. Душа і Слово переплітаються і звучать в унісон:

*Вір, що звуки всіх мелодій — вічні,
Бо немає в музики кінця!
Бо душа співає ніжно й звично,
Голосом, що полонить серця.*

І нарешті — Рідне. У нього багато граней. Це і те саме місто, яке варто пожаліти, й золоті береги дитинства, і туга за батьками, за собою, юною і наївною, — ностальгія за неповторним. І тут:

*Ми вже не ті, які були колись.
Ми збайдужіли, наче скам’яніли.
Усе не так.
До чого дожились?
В собі людей розгледіть не зуміли.*

Але при цьому поетеса вірить, що “Серед жорстоких правил у житті/ Є місце для добра і для любові./Не загубити б істини прості.../Не оминати б.../ Наче випадково”.

Шкода, що “більшість” не читає поезії. Книжки, з такою працею і напруженням усіх сил — душевних, творчих, і — куди ж подітися від клятої буденності! — фінансових — розходяться до найближчих друзів, і без такого вилитою болю здатних тебе зрозуміти. А ми всі могли б стати трішечки кращими, уважнішими до тих, хто поряд, проникливішими й щедрішими на емоції... І світ для нас заграв би веселішими барвами, щоб якоїсь миті ми зробили радісне відкриття й услід за автором вигукнули:

*Спинись, Хвирино!
Не сніщи, постій!
Я так щаслива тут, цієї миті!*

«...Вибрала вірші, як долю» Кілька слів про поезію...

Світлана Короненко. Дебора: поезії. — К.: Ярославів Вал, 2018. — 128 с.

ські цінності переплітаються, утворюючи складні асоціативні візерунки.

Сила енергії думки й пам’яті — у слові рідної мови, бо тільки воно здатне оживити і думку, і пам’ять; слово без думки мерве, як і думка без слова; тільки в єдності, в парі вони здатні покликати до життя наш мозок. Вкотре хочеться наголосити, що я б нашу національну ідею означив так: працювати вдень і вночі, щоб рідна мова звучала в щоденному життєвому в усіх закутках України, бо ж “Мова — це вираз життєвої форми, суспільства, в якому людина виросла” (*Марія Фюрст, Юрген Тринкс, “Філософія”*).

Слово рідної мови: “Торочця древніх слів — нетлінності духовні — / крізь хугу ста віків донесено до нас, / як дешицу, як пухирець на тілі / найкращої із мов” (*Світлана Короненко, “Містерії”*).

Слово поетеси переливається в пісню над “білою водою” чистоти і правди: “І тільки солов’їна нагота, / як музика, над білою водою” (с. 35). Якщо моральність — це розум серця, то в дії серце мусить ке-

руватися розумом. У дії думка бере перед, і тоді серце налаштується так, щоб почути шепіт живої природи: “Тихо живеш, як важка трава чи як погідне літо. / Вчора умерла чи ще жива? Що там шепчуть квіти?” (с. 36).

“А вся біда — од віршів і води! / Куди ідеш і де твоя дорога?” (Дмитрові Павличку, с. 19).

Шарль Бодлер вважав, що “Час пожирає все, все обертає в порох!” Це не так! Ось кохання — вічне, і хоч ми не знаємо, що стається з його чистою енергією, однак можна з великою вірогідністю припустити,

вона, як усе духовне, як достеменний дух, “...вернеться знову до Бога, що дав був його!” (*Екклесіяста 12:7*).

Сміятися причинно і безпричинно. Хто здатний осмислити це щастя, коли хтось думає про нас, молиться за нас і поєднаний з нашим серцем невидимою духовною ниткою життя: “І назустріч мені — твої очі ранкові і сині” (с. 55), і їх я торкаюсь своїми очима, “Бо не знаю, з якої причини із диму осіннього раптом з’являється слово” (с. 55). Слово дає плід, якщо в ньому є насіння. Слова-насінина плодоносять, засівають людське єство вірою, надією, любов’ю, коханням, добром, наснагою до праці. Такими є слова Світлани Короненко: добротні, високохудожні, повчальні, що допомагають зростанню духовності читача й утриманню рівноваги у світі, про що мусимо пам’ятати, аби не загубитися в суті словесного перемішування й переливання з пустого в порожнє: “Говори про любов у веселі й сумні вечори. / Коли фальшу нема і немає брехні й мішури” (с. 64, 65).

Що ще посутнього можна сказати про поезію Світлани Короненко? Одухотворене слово її сердечної енергії душі накопичується в мозкових клітинах читача, і ця енергія, якої ми набуваємо в тілесному житті, осідає, записується на Божих скрижалях вічної пам’яті (*Екклесіяста 12:7*). Вічні — слово, думка, сльоза. Вони ніколи не стираються з пам’яті.

Петро ШКРАБ’ЮК,
письменник, м. Львів

1
Восьмого травня 2000 року відомий композитор Ігор Білозір сидів увечері в кав’ярні “Цісарська кав”, що в самому осерді міста, на проспекті Шевченка, і його приятель заспівав мелодійну Ігореву пісню на слова Богдана Стельмаха “Перший сніг”:

*Ні вогнів, ні зір, не голубить зір
Жодна квітка, наче й не було.
Раптом серед віт
В тиху ніч розквіт
Перший сніг, мов лебедя крило.*

*Це не яблуні цвіт, не май,
Це не пізній бузок, це знай.
В нашу зиму прибудив
Білий лебідь молодий (...)*

З цієї пісні й почався конфлікт. Їм грубо звеліли: “Бросьте петь, не мешайте нам отдыхать”. Приятель спокійно пояснив, що то пісня присутнього тут народного артиста України Ігоря Білозора... Вочевидь, це ще більше розлютило знавців шовіністів з вимовними прізвищами: Воронов і Калінін. Неподалік кафе вони раптово напали на Ігоря (поруч ступав приятель), кастетом проломили йому череп (лобну й тім’яну кістки) — і через двадцять днів він помер у лікарні швидкої медичної допомоги...

Вбивство автора чудових ліричних пісень сколихнуло громадськість.

Перед тим — згадаймо 1979 рік — убили, а потім повісили у лісі під Львовом геніального Володимира Івасюка (хіба це не нагадає розправу більшовицького агента з Миколою Леонтовичем?) Але тоді ще панювався безбожний червоний режим. Та коли кращих з кращих нищать у час Незалежності — це нестерпно...

Влада силкувалася зменшити суспільну напругу, тим більше, що один із убивць, Воронов, був сином заступника начальника міської міліції Львова, проте не вдалося: в останню дорогу Ігоря Білозора проводжало сто п’ятдесят тисяч (!) шанувальників. “Люди відчували національну кривду, яку ми переборюємо щодня, сам на сам з собою. Трагедія примусила людей відчувати солідарність, яку ми втратили. Такого похорону Львів не бачив від 1944 року, коли ховали митрополита Шептицького”.

Так коментував цю сумну подію недавній політв’язень ГУЛАГу, поет, лауреат Шевченківської премії Ігор Калинець. І наголошував, що “ми дуже мляві, толерантні, демократичні, одне слово, безхребетні і дуже попустили російській частині міста. Вечірній Львів перетворюється на російськомовний Львів, навіть часом не знаєш, де ти є”.

Всі: і Калинець, і письменник Юрій Винничук, і музикант Віктор Морозов, й інші коментатори — всі були одностайні в тому, що смерть Білозора не випадкова, що це кара за українську пісню й мову, тобто вбивство політичне. І воно, на жаль, не перше.

Максим КІРСАНОВ

Мабуть, багатьох турбувало питання, яке згодом перетворилося в дилему для кожного патріота: “Чому українська мова в незалежній, вільній Україні, на превеликий жаль, є фактично другорядною?”

Якщо послухати мову повсякденного життя в більшості міст країни, то вона виявиться чомусь російською або просто суржилом. Чомусь свідомість української нації не може прийняти своєї рідної, справжньої мови.

Протягом історії Україна опинялась під владою кількох держав: Великого Князівства Литовського, Речі Посполитої, Московії, Австро-Угорщини, Радянського Союзу, і кожна з цих імперій намагалась будь-якими зусиллями винищити всі ознаки самоідентифікації. Можна зробити націю своїм рабом, однак рано чи пізно вона усвідомить потребу обрати власний шлях розвитку, а мова є головним чинником цього пізнання. Швидше за все, саме мова стояла кісткою в горлі для цих геополітичних гігантів і, звісно ж, вони намагались її знищити.

У винищенні української нації особливо жорстокою була Російська імперія, з якою, так жорстоко помилившись,

Свічечка Олеся Степаненка, яка освітлює трагедії в Бахмуті, Львові й Харкові

Чому я назвав ці три далекі один від одного міста? Бо вони презентують Донеччину, Галичину і Слобожанщину — і водночас є свідками нашої соборності, за яку нас ненавидять, а за явну належність до української нації, за її мову — вбивають. До Бахмута я ще повернусь, а зараз кілька слів про Львів.

2

Отож перейдемо до Слобожанщини.

Небагато читачів знають про такого чуйного й художньо обдарованого поета з містечка Дергачі під Харковом, як Олеся Степаненко. Уже у дванадцять літ він писав:

*Підступа клубок до горла,
Мов бракує кисню,
Коли чую щирю, чисту
Українську пісню.*

Олеся навчався на відділенні журналістики Харківського національного університету ім. Василя Каразіна. Гроші на навчання заробляв на цегельному заводі. І творив. Відгукувався схвилюваним поетичним словом на культурні й політичні події в Україні, зокрема на розправу спецназівців з мирянами, які 18 липня 1995 року ховали патріарха Української православної церкви Київського патріархату Василя Романюка; осуджував Українське телебачення, бо на ньому все чуже: “Чужі пісні, чуже кіно і чужі герої, чужа слава, і реклама, чужі мордобой, чужа мова, чужа віра, чужі ідеали, чужа правда... А своє де? І сліду не стало”.

А в лютому 2002 року на нього напали злочинці — і Олеся з тяжкою черепно-мозковою травмою опинився в лікарні. Там написав останнього вірша, який так і називається — “Останній вірш”:

*Нема майбутнього у мене,
На превеликий жаль — нема.
Єдине, що мене чекає, —*

*Могильний холод і пійма.
Не стать мені уже поетом,
Мені уже ніким не стать,
Я гину! Гину!! Гину!!! Боже!
Мені вже нічого чекать.
Вже не створю більш ні рядочка
Я віршів — цих маленьких див,
Так званих друзів заспокою
І не так званих ворогів,
І сам навіки заспокоюсь.
Нічого в світі не зробилю.*

*Як свічечка за п’ять копійок,
Ледь спалахнувши, догорю.*

Вірш справді виявився останнім. Бо хоч Олеся і видужав, але в ніч на 29 грудня 2004 року його життя за нез’ясованих обставин, у віці всього двадцять літ, обірвалось під колесами швидкого потяга... І важко повірити, що це не розправа з напрочуд обдарованим поетом, патріотом, якого без вагань можна поставити в один ряд з Леонідом Кисельовим та Василем Симоненком. (2006 року в Харкові, у видавництві “Крок”, як зазначено, “зусиллями родини поета і коштом української діаспори в США та Канаді” вийшла посмертна збірка Олеся Степаненка “Свічечка”). Назва точна й символічна.

3

І ось Бахмут. Донедавна — Артемівськ, що був названий так “на честь” більшовицького експропріатора Артёма. Назву змінили завдяки зусиллям тутешніх подвижників, насамперед керівника волонтерів Сергія Гончарова, життя якого теж загадково обірвалось, коли він не мав ще й сімдесяти. (І це вже третя серед активістів така раптова й незбагненна смерть).

Мені довелося двічі побувати в цьому місті, подружитися з іншими самовідданими людьми, які гуртуються у громадській організації “Бахмут український”. Я зустрічався з відважною Олександрою Стародубцевою, жінкою старшого віку, яка мешкала з дітьми в Канаді, але евшанний аромат “малої батьківщини” повернув її додому. А коли Бахмут на три місяці захопили проросійські найманці, вона щодня по декілька годин вистоювала в центрі міста, тримаючи щит-плакат “ЗА ДЕБИЛОВ” з риб’ячою фізіономією Путіна й написом: “Без вас мене бы не было”.

Стародубцеву теж тяжко побили, та вона, оклигавши, знову виходила на своє щоденне “чергування”...

Пам’ятаю, в міському музеї мені показували і тризуб, що його бандити збили з фронтона міської ради й викинули на смітник. А відважний юнак Петро Зубар віднайшов і заховав...

Ні, Бахмут не чуже Україні місто. Саме тут у 1918—1919 рр. в 3-му Гайдамацькому полку служив наш класик, уродженець Дебальцевого Володимир Сосюра. Про Бахмут він часто згадує у спогадах “Третя Рота”. В січні 1918 року тут вийшов “літературно-просвітний журнал “ВІЛЬНІ ДУМКИ”, що його підготував “гурток Бахмутської української шкільної молоді” (редактор Гнат Побігайло). У цьому журналі були опубліковані найперші два вірші Сосюри “Чи вже не пора...” та “Вечір”.

Наведу деякі рядки:

*Чи вже не пора перестати нам гризтись,
бо зіронька волі затьмарилась вже...*

*Нам треба єднатись і з ворогом битись,
що знову кайдани нам з сміхом кує.
Значущі рядки, як і наступні:*

Ой, встаньте, ой, встаньте,

бо хмари несуться

І смерть вони зіроньці-волі несуть.

*Чи чуєте — плаче земля там, де б’ються,
Де кров за Вкраїну червою ллють...*

Разом із Сосюрою, з моїми новими друзями Бахмут став мені як рідний. І тому так вразила звістка про ще одного світлого бахмутянця Артема Мірошниченка, якому відібрали життя два недолюдки-мутанти.

Галичина, Слобожанщина, Донеччина...

Всюди гинуть найкращі, найдостойніші, найчесніші. Вони назавжди вписані в Поминальник нашої боротьби і нашої слави. Це справжні герої, які визначають вектор національного поступу: патріотизм, віра, жертвність, ЄС, НАТО... А тому хай ця дочасна втрата не зневолює, а гуртує нас задля опору всім ворогам, яких маємо подостатньо.

Отож — кажу (САМОМУ СОБІ І ВАМ):

*Коли ворог суне у всеоружжі, —
Не будьмо байдужі!*

*Коли Україну ведуть в морок стужі, —
Не будьмо байдужі!*

*Коли вчать з екранів дивитись в калюжі, —
Не будьмо байдужі!*

*Коли нам зневіру вселяють у душі, —
Не будьмо байдужі!*

*Коли нашу волю ламають, як ружі, —
Не будьмо байдужі!*

*Коли мову гноблять люді осоружні, —
Не будьмо байдужі!*

*Коли ваша слава дзвенить в доокружжі, —
Дякуйте Богу!
І будьте байдужі.*

сутність чіткої позиції та залежність від інтересів правлячих урядів. Припустімо, один уряд вів проросійську політику, інший проукраїнську, ще один нейтральну, а чинний уряд намагається поєднати проросійську та проукраїнську політику. Проте поєднання, швидше за все, є неможливим, адже рано чи пізно потрібно буде вибрати вибір. Тож єдиною підтримкою української мови є кожний свідомий українець. У демократичній країні ХХІ століття ніхто не має права заборонити спілкуватись тією чи тією мовою на побутовому рівні, але громадянин України мусить знати державну — українську.

Нас, певне, ще довго переслідуватиме імперський синдром, але останнім часом спостерігаються позитивні зрушення в суспільній свідомості: радикалізм, притаманний для 2014 року, поступово згасає, а за ним приходить справжнє, чисте усвідомлення патріотизму та бажання щось змінювати на краще. Отже, як висновок: збереження та примноження української мови є важливим обов’язком кожного громадянина, незалежно від політики уряду та інших чинників. Лише від нації залежить існування й розвиток мови, культури і загалом держави.

Залежить від нас

уклав березневі статті Богдан Хмельницький, сподіваючись захистити Україну. Як наслідок, Російська імперія найбільше позначалася над українською мовою і продовжує робити це і в ХХІ столітті різними гібридними методами. Можна робити безліч висновків, дедалі більше заглиблюючись в історію, проте необхідно якимось віднайти найголовнішу проблему, яка заважає і в наші дні вільно розквітати українській мові.

Таке довгоочікуване проголошення незалежності, здавалося, мало б призвести до величезного розквіту української мови і дозволити українському народу вільно й безперешкодно спілкуватись нею. Проте виникла інша, зовсім неочікувана проблема: більшість продовжувала спілкуватись “зручною” для себе мовою — російською. Залишився лише певний відсоток патріотів, які спілкуються справжньою українською мовою.

Тож певною мірою можна стверджувати, що мова, її життя та розвиток залежить винятково від народу, котрий є її носієм, і байдужість до неї — прямий крок до її загибелі.

Богдан Ступка: «Тев’є-Тевель має Бога в серці»

До 30-річчя прем’єри вистави «Тев’є-Тевель»

Володимир МЕЛЬНИЧЕНКО,
доктор історичних наук,
лауреат Національної премії України
імені Тараса Шевченка

Театр Данченка — Ступки

Тридцять років тому, в густому при-
смерку радянської епохи, в Київському
українському державному академічному
драматичному театрі імені Івана Франка
було поставлено духовно-сонячну сла-
внозвісну виставу “Тев’є-Тевель” Григо-
рія Горіна за Шолом-Алейхемом (режисе-
ри Сергій Данченко і Дмитро Чирипюк).
Прем’єра відбулася 23 грудня 1989 р., рів-
но за два роки до розвалу СРСР.

Нова вистава вкотре переконливо під-
твердила, що театральний тандем Сергія
Данченка і Богдана Ступки вже став уні-
кальним феноменом української духовнос-
ті, який я вже тоді називав Театром Дан-
ченка — Ступки. Зі своїм неповторним
обличчям і стилем він виріс зі спектаклів,
поставлених Данченком зі Ступкою в за-
головних ролях (витоки його слід шукати у
Львові, проте сформувався він, безперечно,
в Києві)¹. Мудрий Іван Дзюба у передмові
до книги “Майстер” писав: “Особливу вагу
мають розділи, присвячені тандемові Ступ-
ка — Данченко. Професійний аналіз режи-
серських пошуків і здобутків Сергія Дан-
ченка є водночас і аналізом творчого шляху
Богдана Ступки, технології його мистецтва.
Зворушлива дружба двох видатних мистців
може бути прикладом для людей сцени”².

Ось перелік франківських вистав, які,
на мій погляд, є духовним стрижнем Теа-
тру Данченка — Ступки:

1979 рік: “Украдене щастя” Івана
Франка (художник — Ярослав Коштелян-
чук, композитор — Богдан Янівський, хор-
мейстер — Анатолій Гришишин, балетмей-
стер — Григорій Пригорницький); Ступка
— Микола Задорожний.

1980 рік: “Дядя Ваня” Антона Чехова (ху-
дожник — Данило Лідер, художник по костю-
мах — Наталка Рудюк, композитор — Леонід
Грабовський); Ступка — Іван Войницький.

1986 рік: “Енеїда” Івана Котляревського
(інсценізація Сергія Данченка, Івана Дра-
ча, художник — Анатолій Чечик, художник
по костюмах — Михайло Глейзер, компо-
зитор — Сергій Бідусенко, балетмейстер —
Борис Каменькович); Ступка — Автор.

1989 рік: “Тев’є-Тевель” Григорія
Горіна за Шолом-Алейхемом (художник —
Данило Лідер, художник по костюмах —
Михайло Глейзер, композитор — Михай-
ло Глуз, балетмейстер — Борис Каменько-
вич); Ступка — Тев’є-Тевель.

1994 рік: “Росмерсгольм” Генріка Ібсе-
на (художник — Андрій Александрович-
Дочевський, композитор — Юрій Шев-
ченко); Ступка — Росмер.

1996 рік: “Мерлін, або Спустошена
країна” Танкреда Дорста (художник — Ан-
дрій Александрович-Дочевський, худож-
ник по костюмах — Наталка Рудюк, ком-
позитор — Сергій Бідусенко, пластика
Бориса Каменьковича); Ступка — Мерлін.

1997 рік: “Король Лір” Вільяма Шек-
спіра (художник по костюмах — Тетяна
Соловйова, музичне оформлення Сергія
Кляпнінова); Ступка — Лір.

“Приголомшливий спектакль”

“Тев’є-Тевель” франківців уже назавжди
залишиться золотою сторінкою в історії
українського театру. Навіть у світовому ре-
пертуарі знайдеться небагато спектаклів та-
кої пронизливої душевної теплоти, такої на-
сильної віри в доцільність Божого світу й

можливість подолання його негараздів і не-
справедливостей через людяність. “Вистава
волає до нашої доброти, до співчуття кож-
ній людині — маленькій чи великій, бідній
чи багатій, мудрій чи простодушній, — писав
ступкознавець і критик Ростислав Коломі-
єць³. — Може, тому вона й полюбила гля-
дачам, що зігриває душу людини, закликає на
вітрах історії між неспокутуваними гріхами
минулого й майбутнім, що жевріє на обрії”.

Має рацію театрознавець Сергій Васи-
льєв, який писав, що Сергій Данченко зу-
мів оповісти історію радощів і поневірянь
Тев’є з тією довершеною простотою і лю-
дяністю, що й визначають вершинні досяг-
нення мистецтва. Власне, для українського
театру Данченків “Тев’є-Тевель” був і зали-
шається революційною подією, бо тут лю-
дина показана наодинці зі своїм буттям,
показана вищою за будь-яку ідеологію, ет-
нічну або соціальну інакшість. І водночас
щомиті нерозривно з’єднаною з ближніми
та далекими, сім’єю, сусідами, одноплемін-
никами, суспільством, людством, історією.

Сергій Данченко буквально вклав ду-
шу в самого Богдана Ступку, який взявся
за роль Тев’є. Режисер так розповідав про
початок їхньої роботи:

“Тільки-но Ступка вийшов на сцену на
репетиції і заговорив, як мені стало ясно,
що тут чимало взято з “Украденого щас-
тя”. Я зупинив його: “Богдане, розумієш,
про Миколу Задорожного кажуть: “Дити-
на ти...”, і тобі це там добре вдається. А
Тев’є називають “ребє”, мудрецем, до ньо-
го йдуть по пораду, то інакша людина”. Він
одразу зрозумів і вже наступного дня пра-
цював у потрібному напрямі. Це той випад-
док, коли спільну мову режисера й актора
вже знайдено, і вистачає єдиного слова...”

Сам Ступка, говорячи зі мною про виста-
ву, неодмінно згадував і Данила Лідера — ви-
датного художника-сценографа: “Він ство-
рив художній простір, у якому Тев’є почувався
своїм...” Серед критиків, які достойно від-
значили роботу Лідера, назву Наталію Ер-
макову: “Лідер педантично контролював усі
переміщення, добиваючись враження най-
більшої глибини, щоб погляд не впирався в
оксамитову заслонку, а вбирався в безмежно
видовжений простір. Словом, влаштували
людицю громадину із провізорською точністю.
І старалися недарма. В заворожливо бездон-
ному просторі невиразно сяяло стооке небо.
Власне, більше, ніж небо — грандіозна кар-
тина Всесвіту. Велична і трепетна. Просто
захоплювало дух!”

Не випадково 1993 р. Данило Лідер
одержав Шевченківську премію за виста-
ву “Тев’є-Тевель” разом із Богданом Ступ-
кою і Наталією Лотоцькою.

У чому секрет приголомшливого трі-
умфу Майстра? Сам Богдан Сильвестро-
вич говорив про це так:

— До Тев’є-Тевеля я зіграв Миколу Задорожного в “Украденому щасті” та Войницько-

го в “Дяді Вані”. Що є спільного в цих двох пер-
сонажах, то це те, що вони мають Бога в серці.
Я чекав на третю роль подібного плану, бо ві-
рив, що Бог любить Трійцю. Так воно й сталося.

Кожного вечора, виходячи на сце-
ну, Богдан Ступка до самого дна розкри-
вав трагічну й зворушливу душу, здається,
пересічною єврейського молочника,
примушуючи глядачів плакати й сміятися,
страждати й співпереживати.

Із житейської філософії Ступчиного
Тев’є, пронизаної мудрістю та гумором,
глядач вносив для себе чимало вельми
важливого, між іншим, дуже схожого на
біблійні заповіді. Недарма ж ребе Тев’є так
добре знав Святе Письмо і так часто й до-
речно черпав із тієї скарбниці.

На жаль, в Україні так і
не зняти фільм про легендар-
ного Тев’є-молочника. Адже
спектакль побачили тис-
ячі, щонайбільше кілька сот
тисяч глядачів, а дивовижна іс-
торія невмирущого єврея у
виконанні Ступки заслугову-
вала на увагу багатьох мільйон-
ів людей. Відомий кінорежи-
сер Артур Войтецький, шойно
побачивши виставу Сергія Дан-
ченка, загорівся бажанням
зняти такий фільм з Богданом
Ступкою в заголовній ролі,
навіть написав сценарій,
але смерть режисера зупини-
ла подальшу роботу. “Приголомшливий
спектакль, — говорив Артур Йосипович.
— Прекрасна робота Сергія Данченка. Я
вважаю, що “Тев’є-Тевель” Данченка на-
багато вищий від знаменитого спектаклю
Марка Захарова...” Від інших авторитет-
них людей я також чув, що режисера Дан-
ченка і гра Ступки в “Тев’є-Тевелі” значно
вищі від аналогічної видатної вистави Мар-
ка Захарова і прекрасного Тев’є у виконан-
ні Євгена Леонова. Можу це підтвердити як
глядач, що дивився обидва спектаклі в су-
купності понад десять разів.

“Міхоелс розплакався би, побачивши такого Тев’є”

Згадую дивовижне сценічне змагання,
свідком якого з України був, очевидно, тіль-
ки я один. Навесні 1990 р. в Москві в Театрі
на Малій Бронній відзначали 100-річчя з
дня народження Соломона Міхоелса, який
свого часу виконував роль Тев’є-молочника
на сцені Московського державного єврей-
ського театру. До участі в ювілейному кон-
церті були запрошені франківці з однією зі
сцен спектаклю “Тев’є-Тевель”. З іншим
уришком — із вистави “Поминальна молит-
ва” — мали виступити ленкомівці. Проте
сталося так, що обидва театри обрали одну
і ту ж сцену з “Тев’є” — сватання м’ясника
Лейзера, якого блискуче грав покійний Вік-
тор Цимбаліст, до старшої дочки молоч-

ника Цейтл. Причому спочатку виходили
московські актори, а відразу ж за ними —
київські. Казали, що Марк Захаров навмис-
не так улаштував, аби згладити враження
від виступу франківців. Мабуть, так воно й
було; принаймні Захаров, як господар, міг
вибрати для концерту будь-яку сцену, а гос-
ті змушені були показувати виключно те,
що привезли. Глядачі завмерли, коли зрозу-
міли, що впродовж пів години їм пропону-
ють двічі дивитися аналогічні сцени з одні-
єї й тієї ж п’єси, проте результат виявився
таким, на який Захаров, звичайно, не очі-
кував. Режисера Данченка була настільки
талановитою й яскравішою, а Тев’є у ви-
конанні Ступки — настільки суттєвішим і

Б. Ступка у виставі “Тев’є-Тевель”. 1989 р.

переконливішим, що глядацький зал одно-
значно надав перевагу франківцям.

Критик Наталія Єрмакова зазнача-
ла, що в ленкомівській “Поминальній мо-
литві” Євген Леонов виходив на сцену у
джинсовому костюмі й білих кросівках і,
довірливо звертаючись до залу, починав
спектакль з оповіді про власне життя. Ак-
тор дивився на свого героя із сучасної ви-
соти, якнайбільше ототожнюючи себе з
персонажем, а проблеми, про які йшло-
ся на сцені, співвідносячи з дійсністю. У
Марка Захарова “Поминальна молитва”
розігрувалась як історія, наповнена що-
йно присутніми перегуками і злободенни-
ми жартами, подібно до монументального
знімка, який закарбовує поточну мить.

Зовсім інакше поставив “Тев’є-Тевеля”
великий український режисер:

“Сергій Данченко створив спектакль
про вічність — непорушний, як величез-
не чорне небо, що спустилося над сценою
і дерев’яним дахом невеличкого будинку
Тев’є-молочара. Герої “Тев’є-Тевеля” живуть
на тлі всесвіту, над їхніми головами висить
галактика з мірадами зірок, розспаних так
близько, що, здається, їх можна зачерпнути
пригоршню, а малюєсь сільце Анатівка
прихистилося в заломі Чумацького шляху”.

Мені пощастило дивитися “Тев’є-
Тевеля” в Москві 30 вересня 2002 р.
у приміщенні МХАТу імені Чехова. Ним
франківці відкрили IV Московський між-
народний фестиваль мистецтв імені Со-
ломона Міхоелса і мали величезний успіх.
Богдан Ступка ще раз підтвердив тоді свою
неперевершеність у цій ролі на всьому по-
страдянському просторі.

Про гру Ступки захоплено говорила на
весь світ Лія Ахеджакова:

“Для мене це просто потрясіння! Я дав-
но вже не бачила такого самовідданого захо-
плення роботою. Ця роль видатна тим, що
Ступка створював образ свого героя не че-
рез інтонації, нюанси характерності, а йшов
шляхом Шагала, через пластику... І таким був
переконливим, з такою любов’ю грав! Видно
було, що він обожнює свого героя, своїх до-
чок, свою народжену маленьку Голдочку...”

З яким захватом він танцював, яка в
нього божественна пластика... Я думаю, що
Міхоелс розплакався би, побачивши такого
Тев’є. Таке враження, що Ступка все життя,
всі шістдесят років ішов до того, аби того
вечора вийти на сцену й перед дочками Мі-
хоелса (вони були присутні в залі. — В. М.)
зіграти цей діамант Шолом-Алейхема...”

С. Данченко і Б. Ступка

Згаданий уже Сергій Васильєв якось написав, що Богдана Ступку “визнали кращим після геніального Міхоелса виконавцем Тев’є”. На мою думку, слово “після” можна вживати лише в розумінні часу — після Міхоелса, який грав її кілька десятиліть тому. В усіх інших випадках геніального Міхоелса та геніального Ступку в ролі Тев’є-Тевеля необхідно ставити поруч.

На підтвердження пошлюся на думку Вадима Гаєвського:

“Роль розроблено так детально й осмислено так глибоко, що в коротких словах рецензії описати її неможливо. Відзначимо дві фарби, дві притаманні риси: гордість у поставі й гіркота в очах, що майже ніколи не полишає розумних очей. Приголомшливого ефекту досягає актор у довгих паузах у драматичні хвилини, коли його герой не кричить, а мовчить, мовчки одягається, мовчазно слухає, мовчки очікує, мовчазно дивиться. Мовчання — смерть для цього Тев’є, тому що майже вся насолода і майже вся цікавість життя для нього — в розмовах. У розмовах він не поступається ні перед ким: ні освіченому, ні заможному, ні всевладному, ні з авторитетом; у розмовах він з усіма рівний. І так само — на рівних — він веде свою головну розмову — розмову з Богом. А в чисто художньому сенсі роль Ступки — майже безкінечний діалог зі славною роллю Міхоелса у шекспірівському “Королі Лірі”.

Це — приголомшливе спостереження Вадима Гаєвського! Талановитий критик ніби пророкував Ступці роль короля Ліра. Пам’ятає, як Ужвій побачила в Ступчиному Миколі Задорожному князя Мишкіна чи навіть Ісуса Христа...

У листопаді 1997 р. Сергій Данченко поставив короля Ліра, в якому Богдан Ступка неперевершено зіграв головну роль. Очевидно, він усвідомлював це, втім віджартовувався. Питав у нього: “Кого вважаєте найкращим Ліром в історії театру?” — “Соломона Міхоелса! А після нього, можливо, Ступка?” Богдан Сильвестрович відчував Шекспіра на генному рівні. Хто ж тоді думав, що це буде остання вистава театру Данченка — Ступки...⁴.

“Ви покажете, що дорога до добра є...”

Та повернемося до “Тев’є-Тевеля”. Про нього багато й професійно писали. Тому цікаво навести враження рядового глядача, Григорія Ароновича Бикова, який дивився обидві версії — Марка Захарова і Сергія Данченка — та під впливом спектаклю за участю Ступки написав артистові ще на початку 1990-х, а Богдан Сильвестрович показав його лист мені: “Я вже не молодша людина. Мені 66 років. Я народився, виріс і прожив усе життя в Україні. Разом зі своїм народом пережив лихоліття, брав участь у Великій Вітчизняній війні й таке інше. Я бачив багато людей, дуже схожих на Тев’є — українців, євреїв, росіян... Цим людям притаманні шира душа та людська гідність. Ось це, шановний Богдане Сильвестровичу, Вам вдалося показати набагато повніше, ніж артисту Леонову. У кожного своя вдача. Коли я дивився спектакль, то не помічав, що єврея Тев’є-Тевеля грає українець Богдан Ступка. Навіть українська мова звучала так по-різному, неначе мій батько говорив на ідиш. Я розумію так, що Шолом-Алейхем створив свого Тев’є на українській землі, створив образ єврея, який своїм корінням зрісся з українським народом і є його невід’ємною частиною... Ваш Тев’є-Тевель, здається мені, більш життєдайний, ніж той, що зіграний у московському театрі. Скажу більше — гра всіх артистів точніше й правдивіше відображає життя єврейського населення в Україні. Ви не скочуєтеся на зовнішню правдоподібність, копіювання, а даєте справжнє життя...”

Вся постановка вистави в Театрі ім. І. Франка вигідно відрізняється від московської вистави. Московські декорації, на жаль, не створюють враження української природи й відповідного настрою. У Вашому театрі художники дуже добре й талановито показали українське небо й Чумацький Шлях. Ви покажете, що дорога до добра є, але вона не проста й не легка...

Я не фахівець, це враження простої людини — єврея за національністю, але єврея українського походження. Довгий час ми були змушені приховувати наші почуття, нашу національну самосвідомість — це ті справжні цінності, за які треба боротися. Велике Вам і режисеру Данченку за це спасибі...”

У цьому дусі написаний самодіяльний вірш єврейського автора з щирим зверненням до Ступки-Тев’є:

*Как украинец Украины, —
Вы самый главный в ней еврей,
Была б еврейская община
Без Тевье и без Вас бедней...*

*.....
Превосходен Тевье у Ульянова,
И Леонов тоже покорил,
Только Ступка создал того самого,
Что бессмертный Шолом сотворил...*

У 2002 р., коли вже не було з нами Сергія Володимировича, франківці показали “Тев’є-Тевеля” в США. Ось як розповідав про це Богдан Сильвестрович, який був тоді художнім керівником театру:

— Ми грали на сцені театру “Міленіум” у Нью-Йорку, де півтори тисячі місць, грали другого і третього серпня. Аніслаги, ще й глядачі стояли. Дуже було відродно, що другого серпня наші гостролі відкрили онука Шолом-Алейхему, американська письменниця Белл Кауфман, якій тоді був дев’яносто один рік! Вона дивилася нашу виставу, що тривала три години двадцять хвилин. Спектакль ми почали пізно, десь близько дев’ятої. Грали без перекладу. В залі були й євреї, й українці, й поляки, й естонці, й грузини, й американці, яким перекладали їхні сусіди... Так, вистава збирала людей різних національностей, вони сиділи всі разом і відчували все одноставно. Нехай пробачать мені дипломати (що то значить сила мистецтва!), це була великої сили міжнародна місія й акція. Там, де може багато зробити мистецтво — чи фільм, чи театр, чи виставка живопису, чи музичний ансамбль — там жоден дипломат так не спрацює. Спектакль може миттєво об’єднати людей...

Наступного дня — у нас знову півтори тисячі глядачів, знову зал уцірть набитий. Леонардо й Валерій, господарі “Міленіуму”, сиділи в сьомому, дев’ятому рядах, Леонардо одягав темні окуляри, щоб не побачили, що такий здоровий, сильний чоловік — і раптом... у нього сльози на очах. А Валерій, заступник директора цього театру, сидів десь у кінці... Це було дуже хвилююче.

Після вистави ми з Белл Кауфман фотографувалися. Мій партнерці Наталі Лотоцькій, яка грала Голду, гості цілували руки...

Дуже напружена поїздка! Два вечори поспіль і три тисячі людей! Після вистави у Нью-Йорку збрали декорації, сіли в автобус — тисяча триста кілометрів до Чикаго! Лише четверо головних виконавців летіли літаком. Наступного дня прибули о п’ятій, поставили декорації, о сьомій години почалася вистава. Театр на тисячу місць — Американська сцена Ісуса Христа (так вона називається), зал-амфітеатр... і те ж саме сприйняття! Від перших фраз, від першого монологу Тев’є! Спочатку глядачі насторожені, потім дедалі краще, краще, і я думаю — чи я в Києві, чи у Львові, чи у Харкові, чи в Одесі? І так було примітно, що вперше український театр у США працює в таких великих залах. Це не ансамблі, які я люблю й поважаю, це не симфонічний оркестр, який я обожнюю. Це не ансамбль Вірського, де зоровий ряд усе пояснює, а тут текст, слово... Як пробити цей зал? Пробили!..

Коли порахували усіх наших глядачів в Америці, то ми за три вечори знайшли 4 тисячі прихильників, друзів. Не часто таке трапляється. І ми пишаємося тим, що маємо стільки друзів за океаном...

“Все найкраще на театрі я зробив, дякуючи Данченку...”

На початку 2000-х я запитував у Богдана Сильвестровича: “Яке десятиліття в минулому сторіччі було найпліднішим в історії українського театру?” — “Я думаю, що це 20-30-ті роки з Лесем Курбасом і 70-90-ті роки з Сергієм Данченком”.

Він не говорив про свою безпосередню високу причетність до цього дивовижного періоду розквіту національного театру, але розповідав мені про не менш важливе:

— Я грав у багатьох різних режисерів театру і кіно, але тільки Данченко справді побачив і розкрив мене, побачив і розкрив те, що я сам не бачив і не знав. І дуже терпляче все це плекав у мені... Інші режисери швидко користувалися знайденим ним, ніж самі шукали і відкривали. Усі мої найкращі роки пов’язані з його режисурою, все найкраще на театрі я зробив, дякуючи Данченку. Зараз я говорю це цілком свідомо...

Пагін режисерської думки розростається в акторові, і там, де перший вважає, уявляє, підказує, інший відчуває, пробує сам і, врешті, частіше знаходить... Данченка я розумію з півслова. Це дуже глибока людина. По-моєму, це величезне щастя, коли актор зустрів свого режисера, а режисер — свого актора. Адже без повного взаємо-

Б. Ступка і Н. Лотоцька у виставі “Тев’є-Тевель”

порозуміння й довіри не буде співтворчості, не прийде й успіх...

Найбільше зриму за формою та найголовнішу за суттю рису Театру Данченка — Ступки вбачаю саме у творчому союзі цих двох корифеїв українського театру. Мабуть, у світовій театральній практиці не було подібного феномена понад тридцятилітньої нерозлучної, солідарної, потужної співпраці режисера і артиста. Мабуть-таки, не було, коли брати до уваги рівновеликості двох Майстрів, їхню конгеніальність, творчу незалежність кожного при однаковості ключових критеріїв естетичної цінності спектаклю, творче взаєморозуміння. Та ще — чисті людські стосунки двох видатних митців і порядних людей упродовж усього життя, обопільну відстороненість від усілякої політичної метушні й кон’юнктури й однаково самовіддану зануреність у театр, нарешті, може, й неусвідомлену до кінця неможливість довго й серйозно працювати нарізно.

У цьому насамперед вбачаю секрет такої триумфальної духовної величі й сили їхніх театральних творів. Тим більше, що Сергій Данченко зумів обмежити алмази багатьох інших талановитих франківців у діаманти неповторних спектаклів, які, завдяки дисперсії в душах і свідомості глядачів, напрощуд яскраво й довго “грали” всіма кольорами творчої райдуги. Секрет ще й у тому, що головні ролі виконував у цих виставах геніальний Богдан Ступка. Говорячи словами Костянтина Станіславського, між ними

постійно відбувався невидимий обмін душевним струмом... Виходячи з такої обопільності, Сергій Данченко і Богдан Ступка створили разом 20 спектаклів (!), більшість з яких стали визначними подіями в культурному житті колишнього СРСР і незалежної України, а деякі сягнули світового рівня. З останніх достатньо назвати “Дядю Ваню”, “Украдене щастя”, “Тев’є-Тевель”, “Короля Ліра”.

У чому полягав історичний сенс і духовне призначення Театру Данченка — Ступки? Занурюючись в атмосферу названих спектаклів, їхні глядачі відчували відповідь, яку було ніби розлито в самому повітрі співтворчості двох великих майстрів. Її важко висловити на словах, але якщо все-таки спробувати, то краще за все взяти їх з “Тев’є-молодника” Шолом-Алейхеми:

“Головне — Людина, тобто, щоб Людина була людиною... Людина повинна вірити і сподіватись; кожний мусить вірити, по-перше, що є Бог на світі і поклатись на Всевишнього, що з часом життя, певно, буде краще...” Принаймні, в Театрі Данченка — Ступки в це вірилося майже як у храм...

Серед питань, які задавав Богдану Ступці, та його відповідей, були й такі: “Ступка — це епоха?” — “Божже сохрани!” — “А Данченко?” — “Епоха”. Насправді, Сергій Данченко і Богдан Ступка — це видатні постаті, які визначили цілу епоху в культурі й театральному мистецтві України. Про неї слід неодмінно пам’ятати, її необхідно вивчати і знати...

Через тридцять років після прем’єри “Тев’є-Тевеля” Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка знову звернувся до виставної вистави. Її сучасна версія під назвою “Поминальна молитва” (режисер Дмитро Чирипюк) відкрила 100-й театральний сезон Театру імені Івана Франка. Постановка присвячена пам’яті Сергія Данченка і Богдана Ступки, і франківці, говорячи словами режисера, “намагалися зберегти її у первісно-му вигляді”.

Ця вистава — пронизлива й хвилююча згадка про двох видатних Майстрів і їхніх талановитих, неповторних колег.

Щастя вам, франківці! У переддень 100-літнього ювілею Театру, який обов’язково вияскавить його високу місію носія мистецтва великого стилю, хранителя неперервності й цілісності національної театральної культури, художнього і духовного камертона нації, не можу не сказати — ви найкращі!

¹ Докладно див.: Мельниченко В. Театральний тандем: Феномен Данченка—Ступки. — Львів: Академічний експрес, 2000.

² Див.: Мельниченко В. Майстер. — К.: Либідь, 2005. С. 13.

³ Якось я запитав Богдана Ступку, хто з театральних критиків викликає в нього повагу. Він відповів: “Вадим Гаєвський, Борис Полюровський, Сергій Васильєв, Юрій Коваленко, Олександр Саква, Ростислав Коломієць, Олег Вергеліс”.

⁴ Докладно див.: Мельниченко В. Богдан Ступка. Біографія. — М.: Домашня бібліотека, 2012. С. 243—284; Мельниченко В. Богдан Ступка: обличчям до історії. — М.: Домашня бібліотека, 2013. С. 15—69.

⁵ Упродовж півтора десятка років Богдан Сильвестрович відповідав на силу-силенну моїх запитань. Якщо в книзі “Богдан Ступка (Штрихи до портрету)”, виданій у 2001 р., опубліковано близько 400 його відповідей, то в уже згаданий “Біографії” — втричі більше.

Власне, це не просто відповіді, а сплав інтерв’ю та бесід, анкет і питальників. Турбувався не про чистоту жанру, а про те, щоб Майстер якнайповніше та найглибше розкрився переді мною та читачами. Одним словом, я питав — він відповідав. Тисячу двісті разів! Тисячу двісті відповідей Богдана Ступки — ось і весь жанр. Якось він сказав, що цю цифру можна занести в Книгу рекордів Гіннеса і, безперечно, мав рацію. Нагадаю, що знамениті “анкети Марселя Пруста”, на які відповідав французький письменник, налічують лише кілька десятків питань. Іван Дзюба відзначив “бліц-інтерв’ю, в яких автор “заганяв” Богдана Сильвестровича у безліч несподіваних тем, а той щоразу демонстрував миттєвість своєї реакції...” Справді, одкровення Майстра, закумульовані в його відповідях, багато додають до його біографії, роблять її багатобарвною, наповнюють неповторними ароматами, нюансують окремі риси характеру, акцентують вчинки...

Відкрито виставку геніального художника

Богдан САВАК,
директор Денисівського краєзнавчого музею,
Тернопільська обл.

Відкрив її вступним словом заслужений працівник культури України, генеральний директор музею Ігор Кожан. Він розповів, що саме на Андрія, 13 грудня 1931 року, Митрополит Андрей Шептицький із власної фундації урочистим актом подарував цей музей українському народові (приміщення із земельною ділянкою та власною колекцією мистецьких творів релігійного змісту). На виставці представлено крім власних експонатів музею також мистецькі твори Корнило Устияновича, які надали партнери з Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського (м. Коломиї), Музею мистецтв Прикарпаття (м. Івано-Франківська), Івано-Франківського краєзнавчого музею, храму Преображення Господнього (м. Львова), храму Святого Архистратига Михаїла (с. Саджава Богородчанського району Івано-Франківської області), Денисівського краєзнавчого музею (с. Денисова Козівського району Тернопільської області) та Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника. Виступили від Львівського Собору Святого Юра о. Андрій, заступник міського голови міста Львова Андрій Москаленко, завідувачка відділу українського мистецтва музею Оксана Жеплинська, директор Денисівського краєзнавчого музею Козівського району Богдан Савак, дослідник творчості Корнило Устияновича, архітектор Андрій Савчук та вчитель історії Довжанської ЗОШ І–ІІІ ступенів Дрогобицького району, кандидат педагогічних наук Володимир Петрик.

Корнило Устиянович народився 22 вересня 1839 року в селі Вовкові на Львівщині в родині священника та відомого галицького поета Миколи Устияновича. Уже під час чотирирічного навчання Корнило у Віденській академії образотворчих мистецтв він проявив себе як обдарований митець-новатор. Після закінчення навчання йому стелилася дорога працювати в таких містах, як Варшава, Петербург, а під час праці у Києво-Печерській лаврі запропоували посаду директора рисувальної школи. Та його вабила мальовнича Галичина, де витав дух одвічних предків. Правда, згодом у Відні він намалює знамениту картину “Христос перед Пилатом” (1880) та величний образ Мойсея (1887) — шедевр, який сколихнув увесь християнський світ. Відтак на майбутнє він самостійно обирає свою страсну дорогу життя — бути знаменитим художником і водночас жити скромно, навіть убого. Малюючи церкви, подорожуючи від села до села, він, великий митець, не створив власної сім’ї, не продовжив роду, був самотником, спілкуючись переважно з образами святих у творах релігійного мистецтва.

Із відомих шедеврів церковного малярства Корнило Устиянович протягом 1864—1903 років залишив свої скарби у 36 церквах Галичини. Це 18 на Львівщині, 9 на Станіславщині та 9 на Тернопіль-

У Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького 13 грудня урочисто відкрито виставку здебільшого мистецьких та писемних творів видатного художника українського відродження в Галичині та прозаїка, поета, публіциста Корнило Устияновича, яка присвячена 180-річчю від дня його народження.

щині. В нашій області він розмалював церкви в селах Більче-Золоте Борщівського повіту, Красносілля Збаразького повіту, Денисові, острові та Буцнів Тернопільського повіту, Угрині, Полівцях, Шульганівцях та Ягільниці Чортківського повіту.

Розповідь про життя художника в Денисові. 1860-ті роки. Галицькими містами й селами ходила пошесть холери. Чорним крилом зачепила ця епідемія й мешканців села Денисів, від якої 1866 року помер і парох нашої церкви о. Йосип Струмінський. Рік люди жили в селі без церкви та школи, бо вчитель-поляк П’ясецький, перестрашившись, утік. Єдиною розрадою у селян були чотири єврейські корчми, в яких вони проводили години дозвілля. А тим часом корчмарі їх, особливо охмелілих, обдурювали: випий ще, не маєш грошей — я тебе запишу. Але за кредити треба платити наростаючими відсотками. Тож чимало людей були в безконечних боргах у шахраїв-євреїв. Та восени 1868 року приходить до села дві молоді сили — о. Йосип Вітошинський із с. Краснолі Верховинського повіту та вчитель Омелян Бородієвич із с. Мільне Зборівського повіту. І почали боротьбу з пияцтвом. А потім вони почали запроваджувати в життя культурницькі проекти: створили чоловічий 100-голосий хор, який згодом переріс у 150-голосий мішаний, першими на Тернопіллі заклали оркестр духової музики (диригентом цих колективів був о. Вітошинський) та першими після Львова влилися до лав Львівського товариства “Просвіта” (1870). У подальшому стараннями о. Вітошинського та громадської ради в селі було побудовано на місці старої дерев’яної нову цегляну церкву (1887), яку згодом розмалює один з крашних тогочасних художників Корнило Устиянович. Отець Вітошинський знав цього художника, бо обидва були однолітками, з Прикарпаття, й походили зі священничих родин.

Із книжки Олександра Федорука “Корнило Устиянович” (Київ, 1992), яку автор написав на основі документів, тогочасних газетних публікацій та листів, писаних художником, довідуємось, що розмальовував цей митець у своєму селі церкву в літню пору впродовж 1889—1890 рр. Правда, був він тоді в досить скрутному матеріальному стані. Прочитують згадану книжку:

“...До Золочева Устиянович приїхав залізницею, а звідти на фірі дістався Зборова. Далі його шлях простелився з болотом і дощем до Денисова”. У Зборові трохи перепочив, бо малював картину “Козацька битва”, а намалювавши після цього досвітком вирушив пішки до Денисова. Та щоби не блудити, йшов муравою, що стелилася вздовж берегів ріки Стрипи. Йшов дощовою погодою, цілий день.

“Поки дійшов до Денисова, не було на ньому сухого рубця. Було вже темно, як дістався до хати Степана Гарматія і постукав у двері.

Господар виглянув з сіней:

— Ой Боже! В таку негодю, не могли, Корниле, зачекати в Зборові? Вислали би за вами фірмана. Та застудитеся, страшно на вас глянути.

Воздигнув гостя, напоїв теплим відваром з трав, поставив на стіл пахучу бараболо, шмат сала — чим хата багата.

— Спатимете на печі, треба вам вигрітись. А потім підете мешкати до вчителя Бородієвича, так домовилися.

...Наступного дня він встав, відчував, що на груди ніби поклали важкий камінь. Дихав тяжко, боліло десь під ключицею, сухий кашель шматував тіло.

Зранку — першим довідався про приїзд художника і його хворобу — на порозі став Йосип Вітошинський, парох денисівський.

— Такі гості — і в постелі! Де це чувано, щоб у Денисові так слабували?! — сплеснув руками. — Корниле, не бережете себе, де це видано по такій негоді!

— Перемерз. Як добре, що знову бачу вас, Йосипе. А хто це за вами? Наш дорогий Омелян Бородієвич! Таке товариство! Вже встаю, — казав, підводячись, і зайшовся кашлем. Винувато махнув рукою: — Минеться!”

Тоді Гарматій виходив хворого за тиж-

день. (Правда, він жив не у Денисові, а по сусідству, на хуторі Драгоманівка). А коли вже видужав художник, за той час розпогодилось, із сірої блакиті викотилося весняне тепле сонце, Корнило Устиянович вийшов на подвір’я, щоби вдихнути ранкового повітря, то побачив усміхнену молодичку, яка жила від Гарматія через дорогу, що тримала біля грудей дитя й запитала: “То, може, молока принести?”. На це художник їй відповів: “Зачекайте хвилику. Не сходить із місця”. Він вернувся в хату, взяв аркуш паперу й олівець, а повернувшись, накинув ескіз, який згодом у новозбудованій Денисівській церкві постане образом Матері Божої з маленьким Ісусиком. А на бічному вітарі митець ще намалює ікону Святого Миколая Чудотворця, про який люди казали: “Дивіться! Та то ж викапаний Степан Гарматій”. Потім по селах будуть розноситись слухи, що в Денисові святі добрі, лагідні, людяні”.

Закінчив малювати церкву Устиянович під осінь. Проводжати його в дорогу прийшло все село. Прийшов і о. Йосип Вітошинський із хористами. “Змахнув диригент паличкою й полунало над селом “Огні горять”. А потім 125 чоловічих голосів заспівали “Хлопське весілля”, “Ой умер старий батько” — сльози покотилися Корнилові з очей.

— Прощай Йосипе! Прощайте, люди добрі! — вклонився низенько.

Степан Гарматій сидів напереді воза за фірмана”.

Відомо, що перебуваючи в селі Денисові, Корнило Устиянович намалював ще кілька портретів наших денисівців. На жаль, через заметілі війн майже весь цей унікальний скарб релігійного мистецтва безповоротно пропав. Під час Другої світової війни в часі просування окупаційних військ на захід удвож по ріці Стрипі, на чотири місяці зупинився німецько-фашистський та советсько-більшовицький фронт. У той період і було повністю знищено баню Денисівської церкви і весь церковний розпис Корнило Устияновича. З того часу вціліло лише два портрети — Омеляна та Марії Бородієвичів (зберігаються в Денисівському краєзнавчому музеї, зараз на виставці у Львові), портрет Степана Гарматія (власність Львівського національного музею) та портрет дочки о. Йосипа Вітошинського — Антонії (зберігається в її правнуків у Америці).

І сьогодні в Денисові ходить багато переказів про Корнило Устияновича, в правдивість яких я лише частково вірю. Ознайомившись з книжкою Олександра Федорука “Корнило Устиянович”, донедавна вважав низку епізодів у ній вигаданою. Та побувавши на виставці творчого доробку Корнило Устияновича, яка до 29 лютого 2020 року буде експонуватися в Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького, переконався, що помилявся. Бо знайшов я серед ескізів, зроблених колись нашим великим художником, зарисовку жінки з дитиною на руках та написом: “Для Денисова. К. Н. Устиянович”. А раніше я думав, що це домисел автора.

«Сонячна повінь» Олеся Солов’я

Георгій ЛУК’ЯНЧУК, фото автора

У виставковому залі Національного музею літератури України відкрилася виставка Олеся Солов’я. Художник — авторитетний педагог, який очолює кафедру живопису в столичній Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури, доцент, заслужений діяч мистецтв України. Його творам притаманна глибока відданість крашним духовним традиціям класиків українського колористичного малярства, а також — шира та органічна залюбленість у магнетичну красу та сакральність рідної батьківської землі. Цикл живописних полотен “Сонячна повінь”, створений художником упродовж 2018—2019 років, демонструє його шире захоплення у невичерпні таємниці природи рідної української природи.

Олеся Соловей — митець, який талано-

вито реалізує себе як майстер монументального живопису, творчо продовжуючи мистецькі традиції свого вчителя Миколи Стожаренка, та самобутній живописець-станковик, котрий яскраво проявив себе у жанрах історичної картини, портрета, пейзажу.

Олеся Соловей знаходить красу і правдиве високе творче натхнення у мотивах, які вихоплює своїм пензлем із веремі наших буднів, техногенного тиску на довкілля, опостизовує його й возвеличує до рівня художнього епосу. Кожен краєвид — це рефлексія на зриму й незриму присутність у ньому людини. Людини міста, що перебуває у діалозі з храмом природи, який до болю програє в цьому діалозі!

У своїх проникливих картинах-роздумах, презентованих на виставці “Сонячна повінь”, художник у цьому спілкуванні на боці природи і промовляє її мовою до нас...

Упродовж двох днів у театрі проходив Міжнародний форум “Operetta grand music”, у рамках якого відбувся семінар з міжнародної театральної ко-продукції (“Theatre coproduction workshop”). У ньому взяли участь представники театрів-членів міжнародної організації Europe Opera на чолі з директором Ніколасом Пейном, а також представники музичних театрів України.

Учасники Міжнародного музичного форуму обговорювали актуальність створення міжнародних спільних робіт, презентували нові роботи театрів-учасників семінару, обговорювали приклади успішних та невдалих ко-продукцій, види ко-продукції, джерела їхнього фінансування, приклади вдалих фандрейзингових схем.

Під час пресконференції журналістам повідомили про результати спільних напрацювань та ідей, що виникли під час зустрічі учасників Міжнародного музичного форуму “Operetta grand music”. Про ювілейний сезон, підсумки року та плани Національної оперети України на майбутнє.

— Приїхало багато гостей, аби привітати Національну оперету з ювілеєм і поспілкуватися. Нам 85. Упевнений, у нас ще все попереду, є куди розвиватися, рухатися, — зазначив очільник театру, народний артист України Богдан Струтинський. — Ми перебуваємо в історичній будівлі, зведеній 1902 року. А в 1907-му Микола Садовський орендував її і тут було створено перший український стаціонарний театр. Всі традиції музично-драматичного театру перейняла Національна оперета України, яка відчинила свої двері 1934 року.

Це були непрості часи. До цього Україна пережила Голодомор. А музичні театри в Україні відкрили з ініціативи Постишева. Спочатку в Харкові, потім у Києві. Першою виставою була “Продавець птахів” Карла Целлера. Першого художнього керівника театру Сергія Каргальського розстріляли за те, що поставив цю виставу українською мовою. На його особовій справі рукою Сталіна було написано “Розстріляти за націоналізм”.

Мені дуже прикро, коли деякі

85 років позитиву

Київський національний академічний театр оперети відсвяткував 85-літній ювілей.

сьогоднішні народні депутати України кажуть, що мова роз’єднує. Українці заплатили за мову дуже високу ціну. Ми знаємо, що код української нації — її мова. У Національній опереті є не тільки мова музики, а й якісна українська мова. Ми будемо український національний театр і маємо розуміти, що однією з його складових є саме мова...

Три дні до цього ми мали дуже велику роботу з ко-продукції. Це був семінар, на який приїхало багато європейських театрів на спільну розмову, спільну працю. Сподіваюсь, завдяки їй український театр буде ще більше інтегрований у Європу.

Те, що ми робимо у театрі, це праця великого колективу, великого злагодженого механізму, який працює з любов’ю на спільний результат. Наше надзавдання полягає в тому, аби через естетику змінювати етику. Ми хочемо, щоб глядач, який приходить до нас, який торкається до мистецтва, почувався тут комфортно.

2019 рік був для театру дуже насиченим: багато прем’єр, три фестивалі. Відкрили нову сцену, що має назву “77”, вона успішно розвивається. Потужною була міжнародна діяльність. І це не тільки організація міжнародних фестивалів. Мали великий гастрольний тур у Польщі — дали 35 концертів у рамках проекту “10 тенорів”. Були гастролі в Угорщині, Португалії, Словаччині, Україною.

Нині ведемо перемовини з французьким театром “Опера комік” про спільну постановку опери “Гамлет”. Один із нових проєктів буде на музику Джорджа Гершвіна, є надія, що покажемо його і в Америці. Ще одна запланована постановка — “Доріан Грей”. До проєкту “Амадей”, над якими працюватиме Максим Голенко, включимо чотири опери Моцарта. А ще вчергове проведемо фестивалі “О Фест” та “Карпатський простір”, будуть кон-

цертні програми, яких у нас 18 на рік. Маємо чимало пропозицій на постановки від молодих режисерів.

Ювілей — це не лише день народження, а й підведення підсумків. Задоволені, що маємо увагу глядача і влади. Без театру не може бути демократичного розвитку України. Театр — це та складова, яка, як і молитва, тримає душу в гармонії.

— Звичайно, я не всі 85 років знав про Національну оперету України, але таке враження, що познайомився з театром від дня його заснування, — зізнався директор Олега Енгора Ніколас Пейн. — За короткий час у нас сформувалася міцна дружба. Хочеться подякувати Богдану Струтинському за теплий прийом і ефективну роботу. Ми провели велику конференцію, присвячену ко-продукції у сфері оперного мистецтва. У Києві зібралися представники відомих театрів з Франції, Німеччини, Італії, Польщі, Португалії, Болгарії, Литви та Індії. Серед представників України були керівники театрів не лише Києва, а й Харкова, Львова та Одеси. Ми почувалися однією міцною родиною.

Звичайно, ко-продукція не вирішує наших проблем одним блискавичним рухом. Але вона сприяє підвищенню рівня мистецької праці й робить високоякісний мистецький продукт доступним для широкої аудиторії.

В Україні багато талантів — співаків, диригентів, музикантів, представників різних творчих професій. Думаю, наша співпраця піде на користь обох сторонам. Наша організація об’єднує 205 театрів з 44 країн, 5 членів Opera Europa — це українські театри.

Директор департаменту куль-

тури КМД Діана Попова назвала Національну оперету флагом серед київських театрів. Виконувач обов’язків головного диригента театру Сергій Дідок розповів, що у святковому концерті намагатимуться представити всі жанри, в яких сьогодні працює Національна оперета, а це мюзикли, оперети, пісні, що мають світову популярність. Головний балетмейстер Вадим Прокопенко зазначив: за п’ять років, що минули від попереднього ювілею, у театрі з’явилися багато нових вистав, музичних програм, фестивалів, відкрили нові сцени. А головний хормейстер Ігор Ярошенко зізнався, що велике щастя працювати в колективі, який перебуває в авангарді театрального мистецтва.

Головним святковим заходом стала феєрична шоу-програма “STEP BY STEP”, яка вразила найвибагливіших шанувальників музики. Аби привітати киян зі святом, до театру завітав міський голова Віталій Кличко.

Хвилюючим моментом стало оприлюднення Указу президента України: за вагомий особистий внесок у розвиток українського театрального мистецтва, значні творчі здобутки, високу професійну майстерність та з нагоди 85-річчя театру урядом “За заслуги” III ступеня нагородили Миколу Бутковського; звання народного артиста України присвоїли Ігорю Левенцю та Оксані

Мадараш; заслуженого артиста — Максиму Булгакову, Ларисі Гриневко, Алевтині Наглі, Володимиру Одринському, Оксані Прасоловій та Сергію Яцуку; заслуженого діяча мистецтв — Сергію Дідку; заслуженого економіста України — Валентині Залевській.

Від імені закордонних представництв з ювілеєм театр привітав Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Маріус Януконіс; від українських театрів — генеральний директор-художній керівник Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка Михайло Захаревич; від музичних театрів — головний режисер Національної опери України ім. Тараса Шевченка Анатолій Солов’яненко.

Під час святкового концерту на слухачів чекали найкращі оригінальні номери, композиції з найвідоміших у світі оперет, опер і мюзиклів. Звучали твори знамих композиторів Й. Штрауса, І. Кальмана, Ф. Легара, Ж. Оффенбаха, Г. Доніцетті, В.-А. Моцарта, Дж. Верді, Л. Веббера, Дж. Кандера, К. Портера, О. Пономарьова та інших. Яскраві номери представили провідні солісти театру, артисти хору, балету та оркестру. Національна оперета вкотре довела, що може дивувати, вражати і надихати.

Фото Анатолія ФЕДОРЦІВА

Живий музей

Уже другий рік поспіль у столичній Гімназії А+ (ТОВ “Академія сучасної освіти”) під керівництвом вчителя історії Анастасії Трофимченко втілюють у життя неймовірний проєкт “Живий музей”, який дозволяє дітям глибоко дослідити, систематизувати

та узагальнити історію, яку вони вивчають на уроках у незвичному форматі — театралізоване (імерсивне) шоу, що дає можливість оживити події та історичні постаті шляхом перевтілення у відомих історичних діячів. Тут намагаються не просто подати програмний матеріал. У гімназії розробляють ігри, командні завдання, додають відео, діти працюють

над есе, науковими завданнями. Саме такий інтерактив одного разу привів до думки щодо організації “Живого музею”. Вперше учні досліджували тему “Київська Русь”. Це була командна робота, в якій кожен досліджував свого діяча та період, пов’язаний з ним. Торік семикласники показували свої театралізовані постановки у гімназії для учнів 5–8-х

класів. Усі елементи декорацій, атрибути, мапи діти виготовляли власноруч на уроках трудового навчання та мистецтва.

А на початку цього навчального року учні 8-го класу (торішні актори) звернулися з проханням організувати “Живий музей” ще раз. Педагоги підтримали ініціативу учнів і почали підготовку до заходу. Запропонована тема дос-

лідження — “Доба козацтва”. Діти поділилися на групи і почали досліджувати життя та діяльність Вишневецького, Наливайка, Сагайдачного, Хмельницького, Виговського, Брюховецького, Тетері, Дорошенка, Сірка, Мазепи, Розумовського. Придумали сценки, репліки, а далі почалися репетиції. Захід вирішили провести в Музеї гетьманства, який є символом доби козацтва.

Саме в цьому музеї відбувся захист проєкту “Живий музей”. Імерсивне шоу показали учням 7-х та 9-х класів Гімназії А+, що, нічого не підозрюючи, потрапили на планову екскурсію, яку для них проводили їхні друзі. Театралізоване шоу було показано й іншим відвідувачам музею.

У гімназії вдячні директору Музею гетьманства Галині Яровій та його співробітникам за допомогу в організації та проведенні заходу і сподіваються на подальшу співпрацю.

Фото Богдана МАГДИЧА

Матеріали підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО

— *Першу частину концерту склали українські пісні. А яке місце української народної пісні у Вашому житті й творчості?*

— Українські народні пісні супроводжують мене з дитинства. Мій творчий шлях склався так, що я працював у багатьох колективах, зокрема й за межами України. Як виконавець зростав саме через українську пісню, український мелос. Це наше коріння. І вже коли став оперним співаком, то в усіх моїх концертах звучать українські пісні. Публіка їх сприймає прекрасно. Для мене це дуже важливо.

На жаль, сучасна молодь не знає українських пісень. І це проблема виховання наших дітей у школах. Треба, аби вони змалку знали, що є багатий пласт української культури.

Лемківські, стрілецькі, повстанські пісні довгий час були заборонені. Я щасливий, що володію цим колосальним матеріалом, який збирав, працюючи в квітеті “Явір”, Національній капелі бандуристів ім. Георгія Майбороди, інших колективах. Ці пісні завжди зі мною.

— *Особливе захоплення у слухачів викликає Ваше виконання стрілецької пісні “Нічка лукавая”.*

— Пісню написано дуже давно. Цікава історія пов’язана з цим твором саме в моєму виконанні. Наприкінці 80-х такі пісні були ще заборонені, їх ніде не виконували. Мені здалося, що вони були б корисними для Радіокомпанії України. Разом із чудовим диригентом Святославом Литвиненком я записав цю пісню, а також “Ой на горі липка”, “Ой там у лузі, при дорозі”, інші пісні УПА. Мені сказали, що це прекрасно, пісні дуже гарні, їх приймуть до фондів радіо, але поки не транслюватимуть.

Одного разу виконав “Нічку лукавую” перед своїм концертом. Отримав багато листів. Люди писали, що саме в моєму виконанні пісня отримала друге народження. Вона звучала на Першому каналі Українського радіо, “Промені”, радіоканалі “Культура”. Я й зараз виконую її під час концертів, бо люди просять і чекають на неї.

— *Ви стали лауреатом міжнародного конкурсу в Сицилії. А яке місце у Вашому репертуарі займають сицилійські пісні?*

— Я лауреат п’яти міжнародних конкурсів. У Сицилії брав участь у конкурсі вокалістів опери імені Вінченсо Белліні. Саме тут народився ушлюблений композитор. Це був колосальний досвід.

Моїм викладачем у Київській консерваторії (нині Національна музична академія України ім. Петра Чайковського) був народний артист України Костянтин Огневий. А другим викладачем — Фіорелла Кармен Форті, яка вчила італійської манери співу. Вона була в журі цього конкурсу. Свого часу педагог говорила: “У тебе прекрасний чаруючий тембр. Ти можеш виконувати сицилійські пісні”. Ці пісні створені на сицилійському діалекті італійської мови. Італійська манера мелодики надзвичайно гарна. Вона чарує слухачів.

— *Неаполітанські пісні називають джезелом натхнення. А з чим вони пов’язані для Вас?*

— Це спілкування у більшій мірі з жіноцтвом. Багато неаполітанських пісень носять назви жіночих імен — Катері, Лючія, Маріанна, Лоліта. Мелодика торкається найпотаємніших струн душі. Ці пісні дуже тепло сприймає публіка. В обох мовах солов’їна мелодика слова.

— *Серенада Сміта з опери Жоржа Бізе “Перська красуня” під час концерту прозвучала у перекладі російською. А яке місце у Вашому репертуарі належить перекладам?*

— Цю пісню присвятив своєму вчителю Костянтину Огневому. Він її виконував російською, і тому я взяв цю версію. В іншому випадку співав би французькою.

Вважаю, що передовсім треба співати мовою оригіналу. Є прекрасні українські переклади, але, приміром, російські романси, на мою думку, правильніше вико-

Ігор БОРКО: «Українські пісні супроводжують мене з дитинства»

У Національній філармонії України відбувся концерт народного артиста України Ігоря Борка (тенор) “Пісенна сповідь”, до якого увійшли кращі твори, що були представлені у концертних програмах минулих років. Сьогодні Ігор Миколайович гість “СП”.

нувати саме російською. А “Тараса Бульбу”, “Наталку Полтавку” чи “Запорожця за Дунаєм” неможливо співати у російському перекладі.

Друга причина — будь-який, навіть прекрасний академічний переклад може бути незручним для співу, бо не збігатиметься з нотним матеріалом. Скажімо, українське слово розподілене на три ноти, а не на одну. Отож губиться нотний мелос, який задумував автор.

Але бувають винятки. Серенади Шуберта у перекладі українською дуже добре лягли на нотний матеріал, і я їх виконував у перекладі.

— *Під час концерту разом з Вами виступав Ансамбль народних інструментів “Рідні наспіви” під керівництвом заслуженого працівника культури України Юрія Карнауха. Перший Ваш спільний виступ у Національній філармонії відбувся рівно 20 років тому.*

— Виступаю з багатьма колективами. Під час мого ювілейного концерту виступав разом з Національним оркестром народних інструментів України під керівництвом Віктора Гуцала. Але найбільше концертів у Національній філармонії й інших залах відбулося саме разом із “Рідними наспівами”. Разом виступали не лише в Києві, мали багато поїздок. Саме “Рідні наспіви” допомогли провести мої найкращі, найяскравіші концерти.

1999 року відбувся наш перший спільний концерт у Національній філармонії, але співпраця розпочалася раніше. Це мої друзі, працювати з якими щастя.

Також запросив до участі у концерті своїх інших друзів. Сергій Грінченко — народний артист України, керівник квартету баяністів імені Різоля. Вважаю його сьогодні виконавцем номер один на баяні в Україні. Сергій Цимбал — прекрасний саксофоніст.

Намагався у цій програмі відтворити різні жанри: і українську пісню, і інструментальні твори, звучить тут також баян і саксофон. Я не консерватор, люблю слухати різну музику. Хотів, аби різна музика звучала і на моєму концерті. Багато хто зі слухачів приходить до філармонії раз чи двічі на рік, а дехто того вечора завітав уперше. Хотів, аби вони почули і українську, і неаполітанську пісню, виконавців, які бездоганно володіють музичними інструментами. Вважаю, програму концерту вдалося вибудувати абсолютно грамотно.

Цей концерт для мене був дуже відповідальним. Протягом двох останніх років з певних причин я не виходив з сольними концертами на сцену. Через це хвилювався, як прозвучить голос, в якому вокальному стані я зараз перебуваю. Як сприйме публіка? Бо якщо ти робиш перерву, то втрачаються якісь професійні якості.

Але з першої ноти, першого виконання пісні я відчув, що це справді моя аудиторія. Що люди прийшли саме на мене. Тепло сприймали кожен номер, виконання кожної пісні. Це щастя, що зібралось так багато людей. На концерті було керівництво філармонії, що теж говорить про рівень довіри до мене, моєї школи, мого голосу, мого трактування різних творів.

На біс виконав “Пісню про Україну”. Автор музики — Анатолій Карпенко, слів — Надія Шакун. Пісня дуже потужна.

— *Вам часто доводилося виступати за кордоном. Що запам’яталося?*

— Шість років працював за контрактом у США. Якось виступав у невеликому оперному театрі. Виконував партію Герцога з “Ріголетто”. І на фінальній ноті спрацювала пожежна система. Я тягну цю ноту і бачу: люди встають і швидко розходяться. Зупинився. А імпресаріо, який стояв за лаштунками, мені говорить: “Не хвилюйтесь, все нормально”. Не можу точно сказати, що це сталося через мене, але система спрацювала саме тоді, коли я взяв цю ноту, яка була надзвичайно потужна. Потім виконав партію на біс. Після цього п’ять хвилин були бурхливі овації.

Інший випадок трапився в Національній опері України. Разом з Іриною Семенко співали “Травіату”. Перед цим тут замінили софіти, за два кроки від мене розірвалася потужна лампа і осколки розлетілися довкола. Нас могло покалічити, але, на щастя, все обійшлося. Ми якось обіграли цю ситуацію і продовжували співати далі.

— *Можете порівняти українську і закордонну публіку?*

— Вона дуже відрізняється і, на жаль, не на нашу користь. Українці сприймають виступи надзвичайно емоційно. Це радує, але культура поведінки бажає бути значно кращою.

Американці як діти. Коли приходять у театр, вони знають кожну виставу, навіть з клавірами. Там, де вони плачуть, наш глядач інколи сміється.

Перед початком вистави завжди просять вимкнути мобільні телефони. Але в когось з наших глядачів він обов’язково задзвонить. Це від рівня виховання. В іншій країні цього не може бути взагалі. Або починають шелестіти, розгортаючи цукерки.

Всі іноземці, які приїжджають до Києва, йдуть в оперний театр. Вони знають, що це еталон оперного мистецтва, тут співають найкращі. А для наших глядачів у театрі часто головним є буфет. Це теж рівень нашої культури.

Де сьогодні на телебаченні показують оперні вистави чи оперні концерти, згадують наших видатних співаків Євгенію Мірошніченко, Дмитра Гнатюка, Анатолія Мокренка? Немає зараз таких програм. Відсутня пропаганда українського класичного мистецтва.

На радіо ще інколи можна щось почути. А на телебаченні популярні такі програми, як “Голос країни”, але ж вони непрофесійні. Коли подивишся, хто сидить у журі, стає соромно. Ці люди дечого досягли у своїх жанрах, але не можуть оцінювати співаків. А тих, хто присвятив цьому все своє життя, не видно.

Якось дівчинка, яка щойно випустила альбом, може виступати на телебаченні 40—50 хвилин. Але чи потрібно їй давати стільки ефірного часу, коли можна зробити передачу, в якій згадати співака чи співачку, які зробили для України набагато більше?

Це колосальна катастрофа. Маємо величезну прірву між тим, що повинно показувати телебачення, і тим, що бачимо щодня на блакитних екранах.

— *А на Заході все по-іншому?*

— Там проводяться конкурси для дітей і юних виконавців. Я був у багатьох журі й бачив, як це робиться. Там зовсім інше до цього ставлення керівництва держав. Так, це потребує грошей. Але без виховання наших музикантів, наших співаків ми нічого не досягнемо. Однак у нас про це ніхто не думає.

Мали прекрасний оперний конкурс імені Миколи Лисенка. Але вже він давно не проводиться. Є ще конкурс імені Соломії Крушельницької, але він відбувається лише раз на кілька років.

Маємо багату на голоси країну. Приїжджаю до будь-якого оперного театру чи то в Америці, чи в Європі — один-два провідні солісти з України. Чому ж ми не цінуємо свої таланти, чому не проводимо конкурси ім. Мірошніченко, Гнатюка, інших видатних українських співаків?

— *Крім концертної діяльності Ви займаєтесь викладацькою.*

— Ніколи не думав, що стану викладачем у Національній музичній академії України імені Петра Чайковського. Дуже вдячний своєму давньому другові Олександрову Дяченку. Ми співали у театрі, були на одних і тих самих партіях. Він — завкафедри вокального співу. Наполягав, аби я прийшов викладати саме для тенорів. Викладаю вже сім років. Мої вихованці мають успіхи. Приміром, Дмитро Герасименко здобув першу премію в Італії на конкурсі імені Лучано Паваротті. А він ще тільки першокурсник. Вірю, що Дмитра чекає колосальне майбутнє як співака. Мої студенти вже співають у Китаї. Я відкрив цю сторінку у своєму житті, зрозумів, що можу викладати. Це мені вдається.

Бути викладачем не те саме, що співати на сцені. Тут треба бути і психологом, і педагогом, і мамою, і татом. Бачити характер і психологію дитини. І коли ти бачиш перші успіхи своїх вихованців — у тебе виростають крила.

— *Як проводите своє дозвілля?*

— Дуже люблю риболовлю. Це прекрасно — посидіти з вудочкою, подивитися на воду, помилуватися краєвидами, подумати на вічні теми. Коли співак виходить на сцену, то віддає багато енергії і здоров’я. А від дотику природи ця енергія відновлюється. Також люблю побути з сім’єю, тут я відчуваю душевний спокій.

Готуюсь до нових концертів. Зараз маю запрошення з Німеччини і Голландії. Є пропозиції і з України, зокрема мене чекають у Вінниці та Житомирі. Але у нас всім потрібно займатися самому — виготовленням афіш, організацією транспорту тощо. На все це немає часу. Однак у перспективі, думаю, матиму багато концертів і на рідній землі.

Спілкувався
Едуард ОВЧАРЕНКО

Літопис галереї в картинах

Музей сучасного мистецтва України у своїх виставкових залах презентує збірку “Колекція. Галерея 36”, яка на рахунок понад 150 робіт відомих українських художників.

“Галерея 36” — одна з перших приватних галерей, створена митцями для митців. Це центр тяжіння творчих людей, місце, де найталановитіші майстри воліли виставити свої картини.

Приміщення, в якому створювали галерею, зведено на місці колишньої садиби, що належала мандрівникові, історичу, поету, драматургу, академіку Петербурзької академії наук Андрію Муравйову. Після смерті Муравйова садибу успадкував його племінник, який продав її чиновнику В. Чернишу. У 1880 році архітектор А. Николаєв побудував на цьому місці будинок, який згодом отримав номер 36. Через десять років садибу й будинок купив лікар М. Петровський. А в 1907—1908 роках на цьому місці у найдавнішій частині Верхнього міста вів розкопки В. Хвойка...

Засновники галереї — подружжя, заслужений художник України Олександр Міловзоров та мистецтвознавець Світлана Черноторова. Це був проєкт, який допомагав талановитим митцям показати свої твори шанувальникам і потенційним покупцям. Художники з вдячністю за можливість експонувати виставки дарували засновникам свої роботи для колекції Галереї.

Галерея з'явилась у приміщенні, де багато років була брудна й захарашена котельня. Творче подружжя та мистецтвознавець Сергій Тарнавський, який до них приєднався, самі розчистили від бруду напівпідвальне приміщення, зробили ремонт. Новий заклад культури назвали “Галерея 36”, оскільки її адреса — Андріївський узвіз, 36.

“Галерея 36” — другий великий мистецький проєкт Олександра Міловзорова. До цього він створив на Андріївському узвозі галерею “Триптих”.

6 грудня 1995 року “Галерею 36” відкрили виставкою “MINI ART” (на жаль, Сергія Тарнав-

ського не стало 5 листопада 2019 року. Він помер саме в той час, коли готувалася виставка “Колекція. Галерея 36”).

Галерея швидко розширювала свій творчий діапазон. Багато з молодих художників отримали тут творчий старт у 90-ті роки. Сьогодні це вже знані митці. Творчий майданчик відкривав нові імена, допомагав художникам утвердитися в професії, підтримував фінансово.

За 22 роки існування в галереї провели 280 персональних і 15 колективних виставок. Їхніми учасниками були 186 митців з різних міст України, 36 художників з європейських країн та Канади.

“Галерея 36” стала не просто виставковим майданчиком, а й місцем, куди приходили люди різних професій, об'єднані спільними інтересами.

Всі ці роки Олександру Міловзорову доводилося боротися за приміщення. Зараз на будинку Андріївського узвозу, 36, вже немає вивіски “Галерея 36”, а стоїть вказівник “Майстерня Олександра Міловзорова”. Сюди, як і раніше, приходять люди, знайомляться з роботами, висловлюють слова подяки...

Галерея не припинила свого існування. Поки є колекція, зібрана за роки наполегливої роботи, живі її засновники, художники, що там виставлялися, вона діє.

А нині Музей сучасного мистецтва — перший приватний музей України та приватна “Галерея 36” представляють понад півтори сотні робіт, понад сотню авторів, які протягом більше двох десятиліть виставлялися в галереї. Деякі з цих робіт унікальні.

Ті, хто завітав на виставку, побачили картини художників, які залишили частинку своєї душі в історії становлення галереї, відбудові Андріївського узвозу: Олексія Власова, Ніни Денисової, Лесі Довженко, Миколи Мазура,

Ірина Алексєєва, Олександр Міловзоров, Іванна Стратійчук

Олександра Міловзорова, Володимира Радька, Юрія Савченка, Дмитра Стецька та багатьох інших талановитих митців.

— За роки існування нашого музею проведено багато виставок, ми продовжуємо поповнювати нашу колекцію, будуємо нові плани, — зазначила мистецтвознавець Ірина Алексєєва. — Сьогодні особливо приємно відкривати виставку “Колекція. Галерея 36”. Олександр Міловзоров — людина, яка починає справу з нуля, а завершує її таким прекрасним вернісажем, який ми бачимо сьогодні. Заснована ним на Андріївському узвозі галерея багато років була центром тяжіння, зустрічі друзів, цікавих виставок, товариського спілкування.

— На Андріївському узвозі я орендував майстерню в “Київжитлоспецексплуатації”, яка була на першому поверсі. А в підвалі була закинута бойлерня. Домовився зі Спілкою художників, що її відремонтую і тут буде моя майстерня, — згадує Олександр Міловзоров. — Вимогою до художників було експонувати тут невеликі роботи (15х15 см). У трьох невеликих кімнатах могли представляти до 350 картин.

Спочатку презентували творчість київських художників, потім додалися роботи митців зі

Львова і Одеси, інших міст України. Поступово розширювали свою діяльність. Почали товаришувати з посольствами зарубіжних країн, спілкувалися з послами, аташе з питань культури. Так тривало 22 роки.

А в 2017 році “Київжитлоспецексплуатація” змусила припинити діяльність галереї. Дозволили залишити лише майстерню. Довелося відмовитися від виставкової діяльності, яка, на думку чиновників, була комерційною.

Але було бажання показати те, що ми зібрали за ці роки. Так, врешті, виникла ця виставка.

— Сьогодні художники дедалі частіше представляють свої роботи через Фейсбук. А в 90-ті вони могли знайомити з ними глядачів лише через галереї, — розповіла мистецтвознавець Іванна Стратійчук. — Одним з таких місць була “Галерея 36”, пам'ятаю її змалечку. Там завжди були найкращі виставки, неймовірна атмосфера. Туди завжди хотілося повертатися.

Я брала участь у впорядкуванні цієї колекції. Це великий культурний зріз, показник того, як розвивалася українська культура у 90-х—початку 2000-х років. Діяльність “Галереї 36” була не тільки комерційною. Вона давала можливість творчо реалізуватися.

На той час у столиці було не так багато таких місць...

Художниця Ірина Вештак-Осторомська згадала, як разом з Олександром Міловзоровим починала діяльність “Галереї 36”. Професор Валентин Сулов наголосив на тому, що ця галерея була клубом інтелектуалів, остільки в ній крім художників збиралися музиканти, письменники, громадські діячі. Заслужений художник України Петро Зикунів підкреслив, що колекція “Галереї 36” — це історія розвитку українського мистецтва часів незалежності, в ній представлено різні стилі, можна побачити живопис, графіку, скульптуру і кераміку. А професор Олександр Протасов від імені художників подякував музею за цю виставку.

Також відбулася презентація каталогу “Галерея 36”, над яким працювали Олександр Міловзоров, Юлій Ліфшиць, Наталія Шоломій, Поліна Байцим та Іванна Стратійчук. Видання побачило світ завдяки фінансовій підтримці Музею сучасного мистецтва України.

Завершився вечір невеликим концертом. Музику композиторів ХХІ століття представили лауреати всеукраїнських та міжнародних конкурсів під керівництвом Павла Колпакова.

Цей проєкт вдало поєднує в собі виставки приватних колекцій новорічних іграшок та різдвяну атрибутику від сучасних майстрів. Його мета — популяризація родинних традицій та звичаїв святкування Різдва і Нового року. Організатори проєкту перекона-

ні, що різдвяно-новорічні свята — це найкращий час для того, аби рідним та близьким людям бути разом.

На гостей Центру чекають виставка новорічно-різдвяної атрибутики та картин від понад 40 українських майстрів і художни-

В очікуванні Нового року

Уже дев'ятий рік поспіль напередодні різдвяно-новорічних свят у Центрі української культури та мистецтва відкривають проєкт “Свято новорічної іграшки”, який заснувала Світлана Долеско.

ків; виставка нових надходжень з колекції антикварних ялинкових іграшок письменниці Лади Лузіної; святкова фотовиставка “Чарівний світ ялинкових прикрас”, яку підготували Лада Лузіна та Анна Семенова; експозиція “Новорічна казка від Оксани Скляр-ренко”, до якої входять різдвяні ведмедики Тедді й дитячі костюми, приватна колекція старовинних світлин кінця ХІХ—початку ХХ століття. А також Зимової канцелярія з підписування новорічних листівок, яскрава фотозона, новорічна крамничка сувенірів ручної роботи, безкоштовні дитячі екскурсії.

Упродовж майже місяця для дорослих та дітей щодня тут пропонують різноманітні майстер-класи: “Новорічна гірлянда”,

“Новорічний вінок”, “Санчата Діда Мороза”, “Дарунки Святого Миколая. Ігрові ляльки своїми руками”, “Новорічний чобіток”. Засновниця Музею дитинства у Харкові Валерія Лейка організовує для дітей “Різдвяні зустрічі”. Дитяча театральна студія “Театр юного актора” презентує виставу “Аліса в країні чудес”. Цікаві концерти підготували етно-гурт “Сліди на воді”, дитяча студія під керівництвом Крістини Шестак “Flute Dolce” та фольк-студія “Правиця”. Всі охочі мають можливість придбати сувеніри на благодійному ярмарку дитячих виробів. Багатьох гостей “Свята новорічної іграшки” зацікавила презентація видавничого проєкту “Реконструйована народна лялька”, в рамках якого відбуваються

майстер-класи з виготовлення ігрової ляльки-забавки.

Подорож у казку можна здійснити разом з Олександром Валенсиєю та її картинами “Поцілунок на Різдво”, “Дитяче щастя”, “Зима у селі”, “Зайчата на зимівлі”, “Зимовий птах”. Вражають своєю довершеністю святкові вироби майстрів Ніни Янчуковської, Ренати Геніної та Парасковії Васильєвої. Милують око дитячі малюнки Мирослава Цермана (6 років) “Котик під новорічною ялинкою”, Олександри Бороздіної (10 р.) “Казкове містечко святого Миколая”, семирічної Варвари Лаптевої “Святий Миколай”, п'ятирічної Євгенії Черевко “Сніговик”. Поруч — зимові пейзажі Тетяни Артемової “Зима. Струмок”, “Свіжий сніг”, “Натюрморт під снігом”, “Лебедине озеро”, “Зимова тиша”. Запам'ятовуються і різдвяні композиції Тетяни та Владислава Янкевичів, іграшки Лариси Булігіної, вишивка шовком Лідії Гончарук.

Матеріали підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Хорове віншування Різдва Христового

Ольга КУШНІРУК,
кандидат мистецтвознавства

Розпочав мистецьке дійство аматорський колектив — Народна хорова капела “Дніпро” КНУ ім. Т. Шевченка (художній керівник і диригент Ірина Душейко). У виконанні капели прозвучали українська колядка на текст М. Лозинської “Ніч над Віфлеємом”, широковідома “Тиха ніч, свята ніч” Ф. Грубера та венесуельська колядка “Еста бейя ноче” в обробці Л. Е. Галіяна у супроводі І. Дмитрука (гітара) та Є. Седька (ударні).

Тембрально злагоджено виступив вокальний ансамбль відділу “Хорове диригування” Київської муніципальної академії музики ім. Р. Глієра під орудою Юлії Шалькевич, показавши обробку Р. Толмачова “В глибокій долині”, польську колядку “Lulajze, Jezuniu” в обробці О. Лося (солістка Софія Нагірняк) та “Щедрівочку” в дуже вдаль обробці О. Токар.

Молодий камерний хор “Sine pomine” представив прем’єру цікавих обробок Олександра Тарасенка — “Щедрівка”, “Ясна зоря” (під орудою Богдана Притули), “Ликующе”, “На небі зірка” (солістка Соломія Павленко). Останні дві прозвучали особливо натхненно і цілісно завдяки експресивній манері талановитого хормейстера-диригента, студента Національної музичної академії України ім. П. Чайковського Назарія Тарасенка.

Зворушливим був виступ наймолодших учасників концерту — народного художнього колективу “Дитяча опера” під керівництвом заслуженого працівника культури України Наталії Нехотяєвої. Театралізований підхід до виконуваних колядок — української “Устань, газдочку”, польської “Lulajze, Jezuniu”, чеської “Пасли овце валаші” — збагачував різноплановість музичних образів, радість творення справжнього дійства.

“Ой, хто Миколая любить!”... Під такою промовистою назвою під егідою хорового товариства імені Миколи Леонтовича, що діє при Національній Всеукраїнській музичній спілці, та Київської муніципальної академії музики ім. Р. Глієра відбувся щорічний хоровий мініфестиваль, який відкриває серію різдвяних концертів у Національній філармонії України. Автором і режисером проєкту є талановитий майстер хорового виконавства, художній керівник і диригент Жіночого хору Київської муніципальної академії музики ім. Р. Глієра, народна артистка України Галина Горбатенко.

Яскраве враження у слухачів залишилося від виконання програми лауреата міжнародних конкурсів Хору хлопчиків та юнаків Муніципальної академічної чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького (художній керівник і диригент — заслужена артистка України Аїда Зайцева). Висока технічна культура співу, сценічний рух надавали усім творам динамізму і цілісності художніх образів (“Веселе святкування Різдва” в аранжуванні О. Снайдер; обробка “У нашому дворі” М. Леонтовича, соліст Микита Саєнко; обробка “Іхав козак містом” О. Чмут; “Щедрик” в аранжуванні К. Шоу; “Adiemus” К. Дженкінса, соліст Ілля Шмуратко).

Надзвичайно витончено показав культуру хорового співу вокальний ансамбль Жіночого хору Київської муніципальної академії музики ім. Р. Глієра під керівництвом Галини Горбатенко. Справжнім відкриттям тонкого нюансування, опоетизованого змалювання художнього образу, підкріпленого тактовним виявом сценічного руху, виявилася обробка В. Шнайдера народної пісні “Вербовая дощечка” (солістки Надія Яворська, Анна Татаренко). Два інші твори, “My bonny less she smile” Т. Морлі і “Regina coeli” Й. Брамса (солістки Надія Яворська, Дарія Галатина), запам’яталися виразністю музичної інтонаційності, збалансованістю фактури у поліфонічних епізодах, органічним темпоритмом.

Камерний хор “Moravski” під орудою Олени Радько виконав англійську середньовічну колядку XVI ст. “Gaudete! Christus est natus”, українські “Дивная новина” (обробка О. Штукалюк), “Коляда-колядка” (обробка Л. Кабільник), художньо талановито написаний твір І. Небесного “Ой прилітали два соколоньки” в обробці М. Гобдича, англомова колядка “Ride on, Jesus ride” (аранжування Дж. Гамільтон).

Особливу темброву характеристичність народних голосів вніс виступ секстету солістів Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. Майбороди (Володимир Голубничий, Іван Рева, Максим Мельник, Данило Вербовецький, Артем Варивода, Василь Дунчак). Тактовне застосування перкусійної підтримки до звучання вокалу з бандурою в обробках “Пречиста Діва” Миколи Леонтовича, “Нова радість стала”, “В полі, полі плужок оре” Станіслава Людкевича осучаснило ці, вже класичного статусу, опрацювання.

Родзинкою свята стало віртуозно-фєричне виконання “Джазової меси у стилі латина” М. Воллінгера (солістка Анна Татаренко) лауреатом міжнародних конкурсів Жіночим хором КМAM ім. Р. Глієра під орудою Галини Горбатенко із залучення специфічного інструментального супроводу — фортепіано (Валентин Рукотойніков), бас-гітара (Анна Хабаз), ударні (Антон Журба), саксофон (Олександр Рукотойніков).

Пам’яті побратима

У День Святого Миколая, 19 грудня, на 72-му році після важкої хвороби пішов з життя наш просвітянин, заслужений працівник культури України Микола Петрович Оцун.

Це була надзвичайно мужня і громадсько-активна людина. Микола Петрович не був байдужим до проблем суспільного життя в Україні, насамперед у Києві. Як активний член багатьох громадських організацій, спілок і товариств, він був лауреатом Міжнародних фестивалів народної творчості; обраний почесним членом Українського товариства охорони природи. Його обирали членом Головної Ради Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, а на останньому з’їзді — членом ревізійної комісії Товариства. А ще він був заступником голови Київської організації Спілки офіцерів України, генеральним бунчужним Міжнародної асоціації “Козацтво”, мав спеціальне звання генерал-полковника Українського козацтва. Член Національної спілки майстрів народного мистецтва України; різьбяр по дереву, історик, етнограф, народознавець, журналіст.

І хоч як дивно, але з таким великим послужним списком громадської роботи він справлявся. А ще були сімейні справи. Він опікувався батьками, дружиною, турбувався і допомагав родинам своїх двох синів у вихованні внуків.

Микола після закінчення історичного факультету Державного педагогічного інституту ім. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М. Драгоманова) був направлений на роботу в Міністерство внутрішніх справ України, де дослужився до звання капітана. За його українську позицію, за те, що був делегатом Установчого з’їзду Спілки офіцерів України, був усунутий від роботи в міліції. Уже в роки незалежної України Миколі Оцуна присвоєно чергові звання майора, підполковника, полковника міліції. Але головним напрямом його громадської діяльності була організація патріотичних заходів СОУ, “Просвіти” та козацтва.

Уже будучи хворим, Микола Петрович проявив велику силу волі і прагнення до життя. Це був справді козак-характерник, який не скигив, не скаржився, а боровся з недугою і своєю, і дружини, і працював, працював, беручи участь у спілчанських і просвітянських заходах, на українському радіо.

21 грудня 2019 року просвітяни, побратими, офіцери-ветерани СОУ, козаки попрощалися з коїкимим у Покровській церкві в м. Києві і провели його в останню дорогу, покривши домовину козацькою китайкою, що було найвищими почесностями в козацтві. Поховали Миколу Оцуна в селі Соболівка Броварського району, де він народився і виріс.

Вічна йому пам’ять! Хай Всевишній приїме його душу і нагородить її Царством Небесним.

Просвітяни, спілчани та козаки

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Микола ЦИМБАЛЮК

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Микола ТИМОШИК,
Георгій ФІЛІПЧУК,
Микола ЦИМБАЛЮК,
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури
Ольга ЖМУДОВСЬКА
Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор
279-39-55

Черговий редактор
Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

